ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 209 (13525)

1971 оной сентябриин 4, суббото

Сэн 2 мүнгэн

С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

«ЛУНА-18» ГЭЖЭ АВТОМАТ СТАНЦИИН НИИДЭЛГЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ программатай зохилдуулаи, «Луна-18» гэжэ автомат станцие тээһэн ракстэ 1971 оной сентябриин 2-то Москвагай сагаар 16 час 41 минутада Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Тус станци Һарые, Һара шадархи замбуулинай дайдые научна ёһоор шэнжэлжэ үргэлжэлхэ уг зорилготой.

Энэ автомат станци Газар дэлхэйе тойрон ниидэдэг хэмэл одоной замһаа Һара тээшэ шэглүүлэн табигдаба.

«Луна-18» станцитай радио-холбоон тогтууритайгаар бэелүүлэгдэнэ. Телеметрическэ информациин мэдээнүүдэй ёһоор, станци дээрэхи түхеэрэлгэнүүдба агрегадууд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Ороһон мэдээнүүд залан ябуулдаг-тоолон тодорхойлдог центртэ шэнжэлэгдэнэ.

АГУУ ОКТЯБРИИН 54-дэхи ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...рьёогой механизаторнуудай үүсхэл дэмжэнэбди

...УРЯАЛГАЯА—15 ҮДЭРТЭ

...совхоз шэнэ ургасаяа ...а эхилбэ. Энэ жэлэй ию...эн багаар Мухар-Шэбэрэй ...лец» колхоз шубуу ус...хэ шэглэлтэй совхоз бол... юм. Юһэдэхи табан жэ...шын жэлдэ тус ажахы ...тан галуутай байхаар ха...ай. Эды олон шубуудтаа ...урэхэ талха тариянай ...байхын тулада шэнэ сов...үүшын жэлһээ газар та...һаа шадаал һаа ехэ урга... гэһэн зорилго урдаа та...

...жэлдэ энэ совхоз 7133 ...ороһото тариалангай га ...12,6 центнер ургаса ху...хэ гү, али бүхыдөө 90 ...центнер тарея амбаарлаха ...

...стын 23-һаа совхозой ме...рнууд болон тариашад шэнэ ургасаяа хуряажа захалба. Эгээн түрүүлэн Л. Ф. Носковой хүтэлбэрилдэг 2-дохи отделениин комбайнернууд түрүүшын гурбан агрегат поли дээрэ гаргаа. Нэгэ үдэрэй туршада 40 гектарай тариан хадагдажа, 500-гаад центнер шэниисэ тоог дээрэ буулгагдаба.

Тарея хуряалтадаа орохынгоо урда тээ отделениинхид ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ даабарея үлүүлэн дүүргээ. Түсэбтэ 6900 центнер үбһэнэй орондо отделениин үбһэшэд 7100 центнер үбһэ хуряажа сомоо.

Совхозой механизаторнууд Зэдын аймагай Ленинэй ордентэ Борьёогой совхозой механизаторнуудай нэмэл бэшэгтэй танилсажа, бүхы тариягаа хүдэлмэриин 15 үдэртэ сүм хуряажа абаха гэжэ шиидээ. Хуряалга дээрэ техникэ бүлэг бүлэгөөр хэрэглэгдэнэ.

—Хадалга баалнуудые суглуулан сохилго хоёрой хоорондохи забһарые ехэ болгохогүй гэһэн зорилго бидэ урдаа табинабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ түрүүшээр ехэ хэмжээнэй талмайн ургаса хүлһөөнь буулгажархёод байтарнай, хура бороо олон үдэртэ ороходоо, баалнуудыемнай ехээр норгоһон, орооһо ехээр гээлтэ хоролтодо оруулһан юм. Тиимэһээ нёдондонойнгоо алдууе дабтахагүйн тулада сагай уларил хараада абалсан, хадалга баалнуудые суглуулан сохилго хоёрто гол анхарха гэжэ шиидэнхэйбди, — гээд ажахын главна агроном Иннокентий Иванович Шаманов хөөрэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ, **манай корр.**

АЖАЛАЙ ХАЛУУН АМИСХАЛ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Хартаабха гараар малтажа абахань ажал ехэтэй гэжэ хүн бүхэн мэдэхэ бэзэ. Теэд тэрэниие комбайнаар хуряахада юун амар гээшэб.

Бидэнэр Шергинэй совхозой 6-дахи отделенидэ энэ талаар хараһан обёорһон юумэн тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйбди. Эндэ хартаабхаяа һаял хуряажа захалаа. Түрүүшын 20 гаран гектар малтагдаба. Үшөө хуряагдаха ургасань арба дахин ехэ газарта нэмжынэ.

Түрүүшын үдэртэ нэгэ комбайн хүдэлгэгдэһэн байбал, мүнөө тэрэнь гурба болоо. Эндэ комбайнер Иван Васильевич Пермяков, тэрэнэй туһалагша Воронин гэгшэдэй даадаг агрегат **(1-дэхи зураг)** түрүү зэргэдэ ябана. Эрхимээр ажалладаг механизатор И. В. Пермяков энэ жэлдэ Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна.

— Үнинэй ажалладаг энэ комбайнер халаан бүриингөө даабари 170 процент хүрэтэр дүүргэнэ,— гэжэ 6-дахи отделениие эрхилэгшэ мэдүүлээ һэн.

Комбайнуудай һаадгүйгөөр ябалга нэн түрүүн автомашинануудай хүдэлсэһөө ехээр дулдыдадаг гээшэ. Эндэ жолоошон нүхэр Калашников шалгарба. Тэрэ бултанһаа габшагайгаар ажаллажа, комбайн хартаабха илгадаг пункт хоёрой хоорондо табилуулжал ябадаг. Энэ жолоошоной хартаабха илгадаг пунктда ашаагаа буулгажа байха үедэнь зураг хээд, тус пунктые даагша Михаил Федорович Бусовиковтой хөөрэлдөөбди **(2-дохи зураг)**.

— Комбайнуудһаа 1500 центнер хартаабха орожо, тэрэнэй томонуудыень илгажа, 8 тонно городой ажалшадта ябуулаабди, 6 тоннонь малай фермэнүүдтэ эльгээгдээ,— гэжэ пунктые даагша хэлэбэ. — Хүнүүднай бултаа оролдосотойгоор ажаллана, халаан бүриингөө даабари үлүүлнэ гэхэ гү, али 700 центнерэй орондо 770 центнер хартаабха илганабди.

Совхоздо яаралтайгаар хэгдэжэ байһан ажал ехэ. Витамин элбэгтэй ногооной гурил хэгдэнэ. Мүнөө 700 гаран тонно иимэ гурил хадагалагдаа. Энэ хүдэлмэридэ М. Балдаков, П. Быков гэгшэд эдэбхитэйгээр ажаллана.

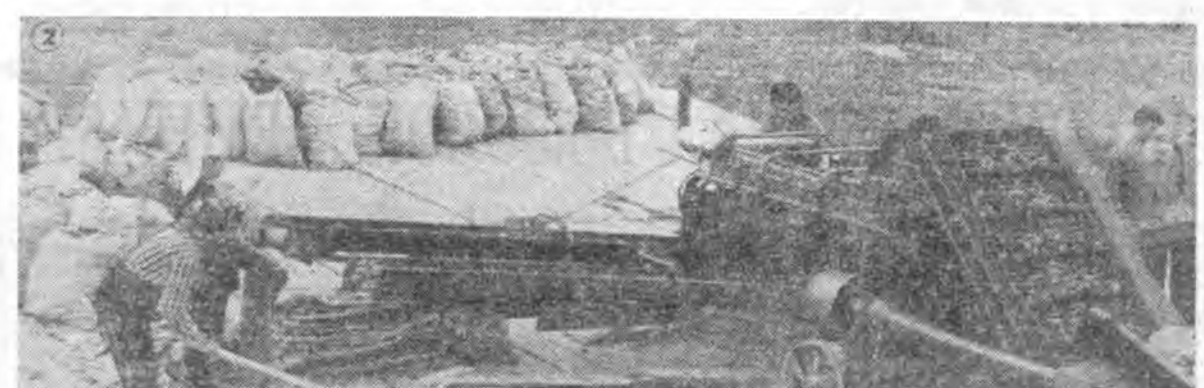
Мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдажа байна. Августын һүүл багта совхоздо бүхыдөө 24 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээд байгаа. Үбһэшэдэй звенонуудай хахадһаа олонхинь хүсэд оньһожоруулагдамал звенонууд байгаа. П. С. Метяшовой, Е. Быковэй даадаг звенонууд 3 мянгаад центнер үбһэ бэлэдхэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай.

Совхоздо горох хуряалга түлэг дундаа. Быковэй отделениин механизаторнууд 2 мянга гаран центнер горох суглуулжа, түрүү һуури эзэлэнхэй.

Ажахын 3-дахи отделенидэ силос амжалтатайгаар дарагдана. Эндэ 25 автомашина хэршэгдэһэн ногоо асаржа хаяна. Ногоониинь һайнаар нягтаруулан дарагдана. Силосэй ногоо нүхэн соо зөөлгэдэ үнинэй жолоошон Алексей Николаевич Уваров эрхимлэжэ ябана. Мүн Пётр Купцов, Михаил Таракановский, Василий Кокин, Иван Шашин гэгшэд баһал магтаалда хүртэнэ **(3-дахи зураг)**.

Совхозой отделени бүхэндэ ябахада, ажалай халуун амисхал сэдьхэл баясуулна.

В. ЗОРКИНОЙ фототекст.

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ...ЭЭРЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

...ЭШҮҮР

...үрэй аймагай ...ба» колхозой 1-дэхи ...иин тариашад юһэ...бан жэлэй түрүү...гаса хадажа эхилбэ. ...эндэ баян тариянай ...нда урмашаһан ме...торнууд богонихон ...то эрхим шанартайгаар тариягаа хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ.

Түрүүшын үдэр эндэ 42 гектарай тариан хуряагдаа. Энэ талмайнгаа гушан гектарые сэхэ хадажа хуряагаа. Түрүүшын үдэр 360 центнер орооһо гүрэнэй амбаарта оруулһан байна.

В. БОРИСОВ.

ХЭЖЭНГЭ

Хэжэнгын совхозой тариашад баян ургасаяа хадажа эхилбэ. Намарай наратай дулаахан үдэрнүүдые алдангүй, богонихон болзорто орооһото ургамалнуудаа хуряажа абахаар эрмэлзэһэн ажахын хүдэлмэришэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Мүнөө үедэ эндэ 1600 гектар тариан баал болгогдон унагаагдаад байна. Комбайнернууд С. Аюров, Ц. Санжижигжитов, Б. Матвеев, Г. Чимитов гэгшэд социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ, ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Түрүүшын хэдэн арбаад центнер эрхим тариан гүрэнэй амбаарта бүулгагдажа эхилээ.

П. УГРЮМОВ.

...СПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МАЛ ...АЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАЖА БАЙҺАН ТУХАИ

1971 ОНОЙ СЕНТЯБРИИН 1-нэй МЭДЭЭН

(...лэй түсэбэй, нэмэлтэ даабарнин дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Ноохон
...ргажанай	42	94	100,7	105
...унтын	32	74	—	—
...шүүрэй	38	77	91	91
...дын	25	79	81	98
...унын	26	69	78	98
...арайн	41	72	141	95
...ааминай	37	79	66	99
...банскын	68	80	130	—
...энгын	25	74	54	95
...рамхаанай	25	82	115	96
...гтын	34	82	127	100,3
...хар-Шэбэрэй	39	74	104	94
...хын	6	99	—	97
...рибайкалиин	53	71	92	—
...нто-Байгалай	36	151	—	—
...энгын	23	70	36	95
...хэнэй	38	73	159	99
...аан-Үдын	46	76	122	102
...рнин	28	83	96	92
...спублика бүхыдөө	37	77	96	97

СЭЛЭНГЭ

Бүри хабар байхада кукурузашан Б. Р. Жамбалов даажа абаһан кукурузынгаа поли дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан, һайса ундалуулһан юм. Һүүлээрнь кукурузынгаа үндэһэлжэ, бултайхатайнь сасуу зурууд хоорондын элдүүрилгые хаһа сагтань үнгэргэһэн байна. Тиигэжэ оролдосотой шударгыгаар ажаллажа, кукурузын баян ургаса ургуулһан юм.

Мүнөө механизатор Б. Р. Жамбалов «КС-26» түхэлэй комбайнаар кукурузаяа түлэг хуряажа байнхай. Һаяын мэдээсэлэй ёһоор, энэ нүхэрэймнай хүтэлбэрилдэг агрегат хэдэн зуугаад тонно кукурузын эшэ набша силос болгон даража үрдинхэй.

С. ШАРАПОВ.

Химнын совхоз.

ХЯАГТА

Ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө мүрысөөн Хяагтын аймагай ажахынуудаар эбхэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ хам оролсоһон Хүдэриин совхозой хүдэлмэришэд тэжээл бэлэдхэлгын эдэ үдэрнүүдтэ эршэтэ ажалай жэшээ харуулан ажаллаа. Тус ажахын сабшалан дээрэ бүхыдөө үбһэ хуряагшадай 15 звено хүдэлһэн байна. Мүнөө тэдэнэр 25040 центнер үбһэ сомоолжо, үбһэ хуряалгаяа гол түлэб дүүргээд, ханааб, харгын захаархи, тохой, намагууд соогуурхи үбһэ сабшажа байнхай.

Эндэ И. Галданов, Г. Макаров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонууд илангаяа шалгараа. Тэдэнэр туд бүридөө наяад гектар сабшалан хуряажа, хоёр мянга шахуу центнер үбһэ абаһан байна.

Үбһэ хуряалгада һургуулиин үхибүүд хүдэлэлсэжэ, түрэл совхоздоо горитой туһаламжа үзүүлээ.

МАНАЙ КОРР.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ПАГУОШСКО КОНФЕРЕНЦИ ТАРАБА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Уласхоорондын аюулгүй байдалда хабаатай асуудалнуудые зүбшэлһэн эрдэмтэдэй 21-дэхи Пагуошско конференци Синай хотодо болоод тараба. Конференциин хүдэлмэридэ Европын, Америкын, Азиин ба Африкын олон оронуудай, тэрэ тоодо СССР-эй 100 гаран эрдэмтэд хабаадаа.

Конференцидэ хабаадагшад тусхай бүлэгүүд болон хубааралд, Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнуудые, уласхоорондын зүришэлдөө хёмороонуудые гуримшуулан заһаруулха, буу зэбсэг хуряаха ба уласхоорондын экономическа, эрдэм болон техникын харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Индохитадһаа американ сэрэгүүдые энэ дары, хүсэд бүрин гаргуулха шухала гэжэ Пагуошско саг үргэлжын комитедэй мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. Нюрнбергын сүүдһээ хойшо 25 жэлэй үнгэрбэшье, сэрэгэй гэмтэ ябадалнуудай мүнөө үргэн ехэ хэмжээтэйгээр үйлэдэгдэжэ байһантайнь дашарамдуулан, ехээр һанаата болоэжо байһанаа эрдэмтэд элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргуулха тухай Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой шиидхэбэри дүүргүүлхыень ООН-ой бүхы гэшүүдые тус комитет уряална. Эндэхи районһоо Израилиин сэрэгүүдэй гаргагдаһанай һүүлээр Суэцкэ канал нээхэ гэһэн ОАР-ай дурадхалые эрдэмтэд үндэрөөр сэгнээ. Палестинэһээ намнуулагшад тухай асуудалнуудые шиидхэхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

Европын оршон байдалда зарим тэды хубилалтануудай болоһые конференцидэ хабаадагшад һайшаан тэмдэглэбэ. СССР ФРГ хоёрой, ПНР болон ФРГ-гэй хоорондо договорнуудай баталагдаһан, ГДР-эй ба ФРГ-гэй правительствануудай хоорондо хэлсээнүүдэй болоэжо байһан ушар, Баруун Берлин тухай асуудалаар дүрбэн гүрэнэй баталха хэлсээнэй бэлдэгдэжэ байһан ябадал Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалгын зохихо бүхэли һүхэсэл болохо гэжэ тэмдэглэгдээ. Даб дээрэхи ямаршье эрилтэнүүдгүйгөөр, энэ дары тиимэ зүблөө зарлахые эрдэмтэд урялба.

Конференциин саг үргэлжын комитет Зүүн Пакистандахи зүришэлдөөе политическэ талаарнь дары заһаруулан гуримшуулха, энэ оронһоо зугадан гарагшадта үзүүлэгдэжэ байтаа уласхоорондын туһаламжа үргэдхэхые уряалһан хандалга бэшэг баталан абаа.

„ЛУНОХОД-1-нэй" АРБАН НЭГЭДЭХИ ХҮДЭЛМЭРИИН ҮДЭР

ЗАМБУУЛИНАЙ ХОЛЫН ХОЛБОО БЭЕЛҮҮЛДЭГ ЦЕНТР, сентябриин 2. (ТАСС). Августын 31-дэ Москвагай сагаар 16 часай үеэр Бороото далайн райондо наран гараа. Өөрөэ ябадаг аппарадтай үдэшэлэн ээлжээтэ холбоон эмхидхэгдээд, тэрэнэй борт дээрэхи түхеэрэлгэнүүд ба аппарадуудай ямар байһан тухай телеметрическэ мэдээнүүд абтаа. Наранай батарейн хабхаг нээгдээд, электрын элшэ хүсэ бүридүүлдэг химическэ зүйлнүүд гулидхагдажа эхилээ.

Сентябриин 1-дэ луноходтой ээлжээтэ радио-холбооной хэгдэхэ үеэр дээрэ дурсагдаһан хүдэлмэри бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлөө.

Телеметрическэ информациин мэдээнүүдэй ёһоор, «Луноход-1» Һара дээрэхи арбадахи һүнеэ һаадгүй үнгэргөө. Борт дээрэхи түхеэрэлгэнүүд хангалтатайгаар хүдэлнэ. Приборнуудай таһалга соохи температура Цельсеэр +20 градус, дарасань хараалагдаһан хэм соогоо байба. Луноходтой тогтууритай радио-холбоон бэелүүлэгдэнэ. Бороото далай соо шэнжэлхы туршалга хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ ХОТО ГЭГДЭХЭЛ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

...ута-Нуур—нуурһэшэдэй, барилгаа... хото гээд һайн мэдэнэбди. Нүүрһэшэд ...улам ехээр малтажа, респуб...ай промышленностиин хэрэглэмжэдэ .... Барилгашад түргэнөөр, һайн ша...ар байрын гэрнүүдые, элдэб эмхи ...уудай байшангуудые барижа, саг ...р соонь ашаглалгада тушаахые эрмэл.... ...һэдэхэн жэлэй үнгэрхэдэ Гусиноозерск ...бэшэ болоод байхал даа. Тэрэ ...ерохэдэ энэ хотые энергетигүүдэй ...гэд хэлсэдэг болохобди.

...ута-Нуурай дэргэдэ ГРЭС-эй барил...лһээр һаяшагай. Гэбэшье эндэ ни...э барилга хэгдээд байна. Байгша ...5 миллион 645 мянган түхэригтэ ...хэгдэхэ байбал, үнгэрһэн долоон ...оо 3 миллион шахуу түхэригынь ...гаа. Эндэхи барилгын талмай дээрэ ...800-гаад хүдэлмэришэд тоологдоно. ...халаан бүриингөө даабари үлүүлэн ...хэ гэһэн зорилго урдаа табижа, эдэб...жалтэйгээр хүдэлнэ. Мүнөө цементын ...түмэр-бетоной холисо хэхэ заводой ...га дүүрэнтэжэ байна. Энэ заводые ...түгэс ашаглаа һаа, жэлдээ 75 мян...кубометр холисо хэхэ арга боломжотой. ...жэлэй һүүл багта заводоо ашаглал...тушаахабди,— гэжэ эндэ хүдэлжэ бай... хабсаргагшадай бригадир Алексей Ва...евич Томашев хэлэнэ.

...одой хүдэлжэ эхилхэтэй адли ГРЭС-...үүрэ шудхагдажа эхилхэ юм. Мүнөө ...э котельнэ, залуу хүдэлмэришэдэй байрлаха хамтын гэр, бэшэшье олон барилганууд хэгдэнэ. Энэ барилга комсомольско бүхэсоюзна габшагай барилга гээд соносхогдоһон байна. Шэнэ барилгын партийна, комсомолой комитедүүдэй нэрэ дээрэ оронноймнай олохон городуудһаа энэ габшагай барилгада хабаадалсаха дуратайшуул бэшэгүүдые бэшэнэ.

Хабсаргагшадай бригадир Алексей Васильевич Томашев Красноярскһаа ерэһэн байна. Хүсэ ехэтэй Назаровска ГРЭС барилсаһан баян дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэн һэн тула тэрэ Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгада ерэһээр лэ бригада эмхидхээ. Тэрэнэй даадаг бригадын хабсаргагшад эбтэй эетэйгээр ажаллан, халаан бүриингөө даабари 35—40 процентээр үлүүлэн дүүргэнэд. Алексей Васильевич өөрөө эрхим хүдэлмэришэн байхаһаа гадна, бригадынгаа ажал һайнаар эмхидхэжэ шададаг хүн. Мүнөө үень тус бригада цемент хадагалха үндэр томо башнинуудые бодхоогоод, шэнгэн түлишэ хадагалха мантан цистернэнүүдые тодхожо байна.

Барилгын талмай дээрэ шулуушад, хабсаргагшад, дархашуул болон бусад мэргэжэлэй хүдэлмэришэд хаба шадалаа туршан мүрысэнэд. Цементын холисо, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые ашаһан машинанууд иишэ ерэжэл байна.

Владимир Засухинай даадаг бригада залуушуулай хамтын байра барина. Бригададань арбан зургаан хүн. Эдэнэр социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Һүүлэй үедэ нилээд олон байрын гэрнүүдые Гусиноозерск хотодо барилсаһан байха юм. Анатолий Усов, Анатолий Коротков, Мария Новикова гэгшэд халаан соогоо хоёр кубометр хана бариха даабаряа гурбан кубометр хүргэжэ, һайн амжалта туйлана. Бригадир В. Засухин залуушуулые бүри һайнаар хүдэлхыень уряалдаг.

— Манай барилгые комсомолой бүхэсоюзна барилга гээд соносхобо ха юм. Тон харюусалгатай зорилго бидэнэй урда табигдаба гээшэ. Богонихон болзор соо Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэхи эгээл томо ГРЭС-эй барилга хэжэ дүүргэхэ болонобди. Тиимэһээ бии байгаа арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэн, улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэй,— гэжэ шулуушадай бригадир Владимир Засухин хэлэнэ.

Тэрэнэй бригадада имагтал залуушуул. Тэдэндээ аха заха хүнэй ёһоор заабари хэлэжэ, олон жэлдэ барилгада хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлөө дамжуулха гэжэ эрмэлзэдэг. Залуу шулуушад бригадирайнгаа хүсэл эрмэлзэлые һайн ойлгодог. Тиимэһээл мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг. Хэнэйшье мэдэхээр, дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта туйладаг гээшэ. Владимир Засухинай бригадын зургаан шулуушад дүрбэдэхи, дүрбэн шулуушад гурбадахи, бэшэнүүнь хоёрдохи разрядтай. Бага разрядтай шулуушад бэрхэ шулуушадтай зэргэлэн хүдэлжэ, халаан бүриингөө даабари 30—35 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

Үнгэрһэн табан жэл соо Владимир Засухинай бригадын шулуушад энэ хотодо нилээд ехэ барилга хэһэн байна. Энэ туйлалтануудынь үндэрөөр сэгнэгдээ. Бригадир В. Засухин Ажалай Улаан Тугай орденоор һаяшаг шагнагдаһан юм. Эхэ оромнай, түрэл Коммунис партимнай үнэн сэхээр, габшагай шангаар хүдэлдэг хүбүүд, басагадайнгаа нэрэ солыень алдаршуулна. Гүрэн түрынгөө хайра шагналда хүртэһэн Владимир Засухин саашадаа бүри габшагайгаар хүдэлжэ, ГРЭС-эй барилгые түргэнөөр дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулхал байха.

Ажалай түрүүшүүл энэ барилгада олон. Нарата Һайхан Баку городһоо ерэһэн комсомолец Магир Рагимовай даадаг бригадын бетонщигууд мүн лэ халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Хүршэ Шэтын областьһоо ерэһэн Михаил Рахляцов, Виктор Казанцев гэгшэд ажалша бүхэриг хүбүүд байһанаа харуулаа. Мүнөө оронноймнай али олон область, хизаарнуудһаа комсомол, залуушуул габшагай барилгада хабаадалсахаяа ерэжэл байна. Эндэ ород, буряад, азербайджан, белорус, украин болон бусад яһатанай хүбүүд, басагад эбтэй эетэй гэр бүлын аха дүүнэр мэтэ эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулнад. Совет залуушуул, тэдэнэй эрхимэй эрхимүүд болохо комсомолшууд хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг, зориһон замаа гаталдаг зон.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЛЕКТОРНУУД АЖАЛШАДТА АЙЛШАЛНА

Манай аймагай партийна организаци ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха асуудалда онсо анхаралаа табижа байдаг. Мүнөө үедэ илангаяа КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые малшад болон ажалшадта ойлгуулха, тэдэнииe ажабайдалда бэелүүлхэ хэрэгтэ олонниитын хүсэ шадалые элсүүлхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно.

Зунай үедэ манай нютагайхид ниитын малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэхэ, адууhа, малдаа хүсэ тамир абхуулхын тула оролдожо байна. Тиигэжэ холын газарнуудаар таража, үбhэ хуряалгада, хээрын бэлшээринүүдтэ зөөнхэй. Үбэлдөө мүн лэ ехэ таруу ажаhуудаг. Тэдэнэй хоорондохи зайнь холо, харгынишье муу.

Тэдээндэ саг соонь газетэ, журнал хүргэхэ, дэлхэй дээрэхи, орон доторхи, мүн аймагайнгаа шэнэ hонин тухай хөөрэжэ үгэхэ гээшэ партийна эхин организацинуудай шухала уялгануудай нэгэн мүн. Тиимэhээ холын гүүртэ, фермэнүүдээр, үбhэшэдэй звенонуудаар лекци уншаха, hонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэхын тула партиин райкомой лекторнүүдэй бүлэгэй гэшүүд, партийна эхин организацинуудай лекторнууд болон политинформаторнууд ябажа байдаг заншалтай.

КПСС-эй райком колхоз бүхэндэ лекторнүүдэй бүлэг байгуулhан юм. Тэдэнэр ажахынуудай холо ойрын гүүртэ, фермэнүүдээр ябажа, үбhэшэдтэ хүрэжэ хөөрэлдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Клим Тулуев, комсомолшууд — редакциин хүдэлмэрилэгшэ Зорьян Сабанов, соёлой хүдэлмэрилэгшэ Туяна Бадагаева, Улаан-Үдэhөө нютагтаа амархаа ерэhэн студентнэр Светлана Патархеева, Гомбожаб Самаев гэгшэдhээ бүридэhэн агитбригада ударидан, колхозуудай малшадые, үбhэшэдые эрьежэ, тэдэндэ хэдэн hонирхолтой лекци уншаа. Тэдэнэр «50 лет Октября» колхозой Хоре, Шибинт, Дэби гэхэ мэтэ тайгын бэлшээринүүдтэ хүрэжэ, малшадай ажабайдалтай танилсаhан байна. Haяхан К. Д. Тулуев «Улаан-Аха» колхозой эгээл холын Үдэнтэй hууринда ажалладаг комсомол-залуушуулай звеногой гэшүүдтэ айлшалhан, тэндэhээ саашаа Бүрэн гол, Үлзээтэ hууринда ажалладаг малшад, үбhэшэдтэй уулзажа хөөрэлдөө. Эдэ газарнуудта хүрэхын тула, морёор хэдэн хоног ябагдана. Иигэжэ ябахадаа, К. Д. Тулуев «КПСС-эй XXIV съезд. уласхоорондын коммунис хүдэлөөн тухай», «Уласхоорондын байдал тухай», республика, аймаг доторхи шэнэ hонинууд тухай лекци уншана. Дэби, Боксон, Сорог голнуудые зубшан байрлаhан малшад, үбhэшэдтэ партиин райкомой секретарь З. Б. Шагдуров, аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Х. Х. Хантаев гэгшэд ошоо.

Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Улаан-Аха» колхозуудай малшад болон үбhэшэдтэ партиин райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Д. Б. Шарастепанов, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. С. Унжуев, аймгүйсэдкомой финансын таhагые даагша Д. Г. Жаргалов, КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша П. С. Урбаев, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Н. Х. Мандагаев болон бусад элдэб темээр лекци уншаа, хөөрэлдөө үнгэргөө.

Гадна колхозуудай правлени, партийна эхин организаци энэ ажалда гол анхарал хандуулна. Партийна организацинууд өөhэдынгөө лектор болон политинформаторнуудта тусхай участогуудые даалганхай. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд А. С. Галсанов, Б. Д. Сыренов, Г. Н. Аюшеев, А. Т. Налханов, партийна хүдэлмэрилэгшэд Д. С. Нарсанов, С. Д. Биданов, Б. Л. Арданов, Б. М. Марзаев гэгшэд жэлэй дүрбэн сагта малшадтаяа нягта холбоотой, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд тухай, политическэ, хүмүүжүүлгын ба бусад элдэб асуудалнуудаар лекци уншажа, хөөрэлдөө ходо үнгэргэжэ байдаг юм.

«50 лет Октября» колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Налханов, Марзаев гэгшэд фермэ, гүүртэнүүдээр ябахадаа, уласхоорондын байдал тухай, социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай хөөрэлдөө хэдэг. Главна зоотехник А. Л. Шарастепанов, Соёлой сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Б. Никифоров гэгшэд ажахын хүгжэлтэ, совет байгуулалтын асуудалнуудаар, шэнэ хуулинууд тухай ажалшадта хөөрэдэг. Иимэ лекци уншахада ехэ туhатай. Нэгэ газарта хоёр ондоо лекци уншагдана. Мүн малшадшье hайшаадаг, олон асуудал hуража, дүүрэн харюу абадаг болонхой.

Гансал хүдөө тосхонуудаар лекци уншагдадаг бэшэ, харин Орлигой эмхи зургаануудташье иимэ ажал хэгдэнэ. КПСС-эй XXIV съездын материалнуудаар, мүн ондоошье асуудалнуудаар лекцинүүдые аймагай прокурор Х. А. Соболеев, аймагай Соведэй арадай гэгээрэлэй таhагые даагша М. П. Галсанов, багшанар Я. Д. Дамбаева, Д. Д. Мунконова, Е. А. Мункоев, А. Ш. Аюшеева, КПСС-эй райкомой партийна кабинедые даагша В. И. Халматов болон бусад нүхэд уншажа байдаг юм.

Аймаг доторнай дүй дүршэлтэй, бэлэдхэл hайнтай лекторнүүд олон. Нэгэ хэдыень жэшээлэн нэрлэе.

Нүхэр Марзаев Бата Максарович. Багша мэргэжэлтэй, хуушанай партийна хүдэлмэрилэгшэ. Мүнөө үедэ тэрэ аймагайнгаа эгээ томо ажахы болохо «50 лет Октября» колхозой паткомой секретаряар хүдэлнэ. Лекционно хүдэлмэридэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. КПСС-эй XXIV съездын документнүүдые ажалшадта ойлгуулха талаар горитой ажал ябуулна. Хүн бүхэнтэй уулзажа, энэ шухала удха шанартай асуудалаар хөөрэлдэдэг. Тиихэдээ нютагай, колхозой, гэр бүлын, хүн бүхэнэй өөрынь байра байдалтай, ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор хөөрөөгөө ябуулдаг юм. Иихэдэнь лекци, хөөрэлдөөниинь ойлгосотой, эли тодошье боложо үгэнэ бшуу. Гадна Бата Максарович ульгам буряад хэлэеэ hайн мэдэдэг, уран хурса үгэтэй лектор мүн.

Аймаг доторнай Буряадай АССР-эй габьяата ветврач Александр Ильич Целовальниковые танихагүй хүн үгы. Аяар 1939 онhоо хойшо Александр Ильич Ахада ажаллана. Ехэ юумэ мэдэдэг, хурдан ухаатай, уран хэлэтэй мэргэжэлтэ. Хаанашье ябахадаа, нүхэр Целовальников хүдөө ажахын шэнэ hонин, саашанхи хүгжэлтынь замууд тухай хөөрэлдөөд лэ гараха. Тэрэнэй уран үгые малшад ехэ hонирхон шагнадаг заншалтай.

— Нэгэ-хоёршье хүн байг, хамаагүй, уулзажа хөөрэлдөөд лэ гарадаг хүм, тэрэгүй hаа, hанаа сэдьхэлни ханадаггүй юм,— гээд, Александр Ильич хэлэдэг. Александр Ильич гансал лекци уншаха бэшэ, харин аймагай газетын хуудаhануудта, нютагай радиогой дамжуулгада хабаадалсажа, хүдөө ажахын эрдэмэй шэнэ hонинуудые малшадта хөөрэдэг. Тэрэнэй бэшэhэн статьянууд «Малшан» газетэдэ гаража байдаг юм.

Даша Базарович Шарастепанов уласхоорондын байдалай асуудалаар hонирхолтой лекци уншадагаараа аймагай олониитэдэ мэдээжэ болоhоор үнинэй. Тэрэнэй уншаhан лекцинүүд хододоо гүнзэгы удхатай, шагнагшадай анхарал татамаар байдаг. Лекцинүүдтээ бэлдэхэдээ, нүхэр Шарастепанов олон тоото нэмэлтэ литература хэрэглэжэ, тэдэнээ шэнэ hонин тоо, баримтануудаар баяжуулна.

Ахын аймагай партийна эхин организацинууд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые ажалшадта ойлгуулха хүдэлмэреэ улам hайжаруулжа, гүнзэгы удхатай лекци, хөөрэлдөө үргэн ниитын үмэнэ ушөөл олоор үнгэргэдэг болохо байhаниинь дамжаггүй.

В. ГАЛСАНОВ,
КПСС-эй Ахын райкомой пропаганда, агитациин таhагые даагшын орлогшо.

ПОЛИИН СТАНДА БОЛОhОН СЕМИНАР

Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой дээдэ Гүржэтүйн полевой стан дээрэ hаяхан хүн зон олон сугларба. КПСС-эй XXIV съездын делегат Ж. Хуригановай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадын байрладаг стан гоё hайханаар шэмэглэгдэнхэй. Хайшаашье хара—ариг сэбэр. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилhан плакат, лозунгнууд. «Гүрэндөө 16.000 центнер ороохо худалдая» гэhэн уряа холоhоо харагдана.

Улаан буланда ороходо, шэнэ газетэ, журналнууд, элдэб номууд анхарал татана. Механизаторнуудай абаhан социалис уялгануудтай, мүрысөөнэй гуримтай танилсанабди.

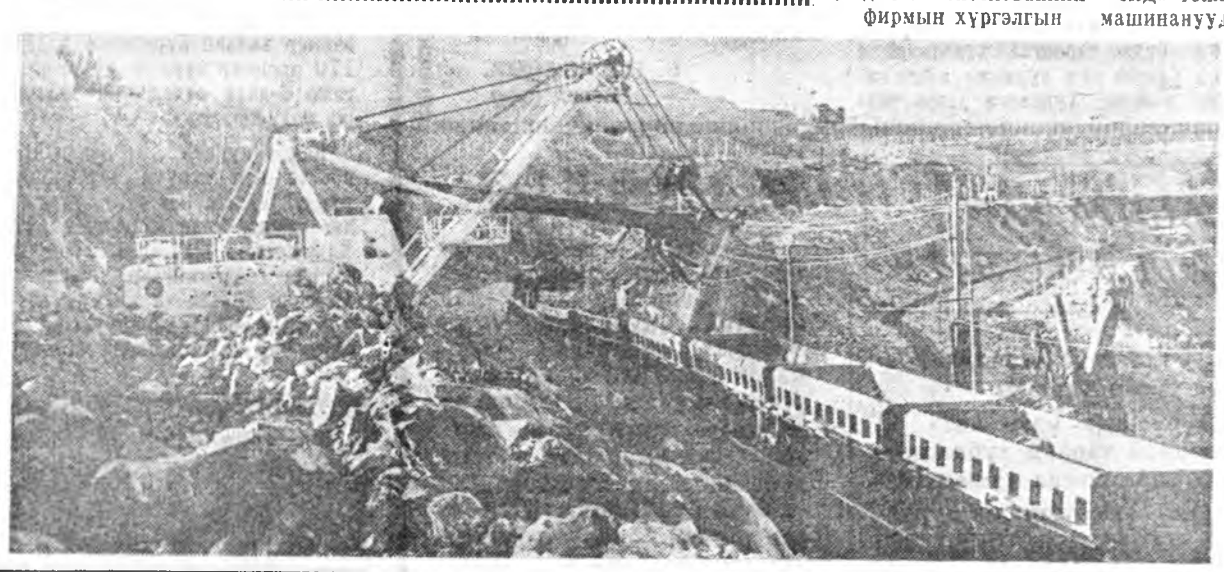
Энэ үдэр иишэ аймагай колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнар, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэнэр, политинформаторнууд, районой эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэнэр тусхай семинарта ерэhэн байгаа.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Е. Ф. Елизов ургаса хуряалгын үедэ партийна организацинуудай, хүдөөгэй ажалшадай шиидхэхэ зорилгонууд тухай сугларагшадта дэлгэрэнгүйгээр хэлэжэ үгөө.

Удаань «Дружба» колхозой парткомой секретарь Б. Т. Цыренжапов партийна организациингаа хараалhан хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрэбэ. Колхозой бүхы бригадануудта партийна бүлэгүүд, арадай хиналтын постнууд хүдэлнэ.

Тэрэшэлэн семинар дээрэ аймгүйсэдкомой соёлой таhагые даагша Н. Г. Шахов, киносетиин директор П. А. Белокопытов, санэпидстанциин ахалагша врач Б. Ц. Бальдиров, аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ Д. Н. Рогов болон бусад ургаса хуряалгын үедэ өөhэдынгөө эмхи зургаануудай хэхэ хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэбэ.

А. СУРМАЧ.

Совет орон доторн[о]

„3600“ СТАНАЙ БАРИЛ[ГА] ДҮҮРЭБЭ

КРАМАТОРСК. Түмэр хабтайлгаха «3600» станай бари[лга] краматорскын Ленинэй нэрэмжэтэ заводто дүүрэбэ. Энэ ма[...] бүтээсэ ехэтэй стан Польшын Арадай Республикын Болес[...] дэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадта эльгээгдэхэ [...] станай түхеэрэлгын шэгнүүр 50 мянган тонно. Тэрэ 20 [...] согор түмэрые 40 миллиметр зузаантай болотор хабтайлгах[а] [...]

Энэ хадаа Арадай Польшодо эльгээгдэхэ гурбадахи агре[гат] но. «НКМЗ» гэhэн тэмдэгтэй станууд Болгариин, Венгри[ин], [...]ниин, Чехословакиин предприятинуудта амжалтатайгаар [...] Гадна краматорскынхид экскаватор, шахта сооhоо шулуу [...] өөдэнь гаргаха түхеэрэлгэ болон мантан томо бусад маши[на] бүтээдэг юм.

Эдэ агрегадуудые бүтээхын тулада завод аха дүү ор[он] элдэб түхеэрэлгэ абадаг байна. Үйлэдбэреэ тусгаар шэглэл[...] hоной ашаар иимэ ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ бшуу.

АНДА НҮХЭДТӨӨ—БЭЛЭГ

ЛЕНИНГРАД. Совет-польско хэлсээгээр хараалагдаhан [...] гэрнүүдэй барилгада хэрэглэгдэхэ панельнүүд, түмэр-бето[н...] нүүд «Мазовше» теплоходоор Гданьск эльгээгдээ. Ленингр[...] саргагшад анда нүхэд болоhон хото городто 9 дабхартай гур[...] шан бодхоохо байна. Советскэ Союзhаа үргэлгын башенна к[ран] барилгын талмайда асарагдаа.

Ерэхэ жэлэй эхиндэ Гданьск хотын 537 бүлэ шэнэ [...]нүүжэ орохонь.

КООПЕРАЦИИН АША ЕХ[Э]

СУМГАИТ. Эндэхи химическэ комбинадай коллектив ажалай ехэ амжалта туйлаа. Советскэ Союзда дабирхай үйлэдбэрилэн гаргаха томо ехэ предприяти проектнэ хүсэеэ нилээд үлүүлээ. Тусхайлхада, Венгриhээ асарагдаhан бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ энэ талаар горитой үүргэ дүүргэнэ.

Аха дүү оронуудта бүтээгдэhэн оньhото техникэ Сумгаидай предприятинуудта үргэнөөр ашаглагдана. Чехословакиин «ЧКД» гэжэ фирмын хүргэлгын машинанууд синтетическэ каучугай з[...]жалтатайгаар хүдэлнэ. [...] хоёр турбокомпрессор h[...] ашаглалгада оруулагдаа. [...]лэ Чехословакида бүтэ[...]

Бэе бэедээ эко[номическэ] туhа хүргэхэ Со[...] гэшүүд-оронууд техн[...] түхеэрэлгэ абаhанайнгаа [...]рюудань элдэб продук[...] ГДР, Польшо, Болгари [...] промышленностиин проду[...]мэр хоолой эндэhээ аба[...] гаидай алюминиин заводой [...]бэрилжэ гаргаhан проду[...]словаки, Болгари эльгээ[...]

(Т[АСС])

Казахай ССР-эй Сок[оловско-]Сарбайска комбинадта [...]хи табан жэлэй турша [...]мэрэй руда абалга 6 [...] тонноор ехэдхэгдэжэ, [...] 32,5 миллион тонно [...] болохо юм. Энэнь С[...] абтадаг бүхы рудагай 1[...]центнь болоно.

Энэ комбинат респ[убликын] залуу предприятинууда[й нэгэн] болоно. Мүнөө тэндэ 2 [...] шанаржуулгын фабри[ка ...]нэ. Үйлэдбэриинь гол [...]ри оньhожоруулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сок[оловско-]Сарбайска комбинадай [...] соо.

АПН-эй ф[ото].

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой суута слесарь Анатолий Васильевич Максимов. Энэ нүхэр мүнөө дүрбэдэхи кварталай түсэбөөр ажаллажа байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

АНАТОЛИЙ РОВИНСКИЙ электро-заhабарилгын заводто зургаан жэлэй туршада слесареэр ажаллана. Залуу хүбүүн үнэн шударгы ажалаараа нүхэдтөө хүндэтэй болонхой. Тэрэ үдэрэйнгөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг. Залуу хүбүүн урлан нарижуулгын хэдэн дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ровинский ажаллажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ— ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

АНХАРХА АСУУДАЛНАЙ —ХҮДӨӨГЭЙ ЗАХ[...]

Хүдэлмэришэн анги колхозно таряашад хоёрой хоорондо үнинhөө хойшо нягта холбоо барисаан, харилсаан тогтоогдонхой. Энэнь улам бэхижэжэ, хүгжэжэ байдаг. Социалис экономикые хүгжөөхэ, совет арадай ажабайдал hайжаруулха гэhэн нэгэл зорилгые тэдэнэр эбтэй hайнаар дүүргэжэл байна ха юм.

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, үйлэдбэриинь промышленна аргаар эмхидхэхэ зорилго партиин XXIV съезд табиба. Хүдөөгэй ажалшадай энэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэнь хүдэлмэришэн анги ехэ үүргэ дүүргэхэ, горитой туhаламжа хүргэхэ зорилготой.

Заводоймнай коллектив хүдөө ажахыда үзүүлдэг шефскэ туhаламжа hайжаруулха, үйлэдбэриин процесс оньhожоруулха, автомат аргаар хангаха хэрэгтэнь туhалха, хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые бэлдэхэ гэhэн партиин обкомой бюрогой тогтоолые бэелүүлэн, хүдөө ажахыда хэрэгтэй зүйлнүүдые бүтээхэ арга боломжо тодорхойлhон юм. Тиигэжэ шубуунай фермэдэ хэрэглэгдэхэ клеточнэ батарей, хүдөө ажахын машинануудай зарим запасной частьнуудые бэлдэдэг болоо.

Байгша оной түрүүшын хахадай туршада 740 клеточнэ батарей бэлдэгдээ. Тэдэнэй 560-иинь колхозуудта эльгээгдэhэн байна. Хүдөө ажахын машинануудай 4 ондоо деталь хэгдэдэг болоо.

Хүдөө ажахын захил дүүргэхэтэй хамта, үнинhөө тогтоогдоhон хани барисаа үргэдхэжэ байнабди. Манай коллектив Баргажанай аймагай зарим ажахынуудые шефтээ абажа, олон янзын туhаламжа хүргэдэг. Колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэд заводто ерэжэ, ямар туhаламжын хэрэгтэй болоhон тухай мэдүүлдэг. Мүн заводой түлөөлэгшэд хүдөө гаража, хэды зэргын барилга хэхые, ондоо ямар хүдэлмэри дүүргэхэ хэрэгтэй байhые хаража, тодорхойлжо бусадаг.

Тиигэhэнэй hүүлээр хамтадаа зүбшэн хэлсэжэ, түсэб табидаг заншалтайбди. Культурын байшан, клуб, гэр байра барихаhаа эхилээд, хүдөө ажахын харюусалга ехэтэй хаhа эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэнь хүдэлмэришэднай туhаламжа үзүүлдэг. Хүдөө ажахын, илангаяа мал ажалай хүшэр хүдэлмэри оньhожоруулха, сметно-проектнэ документаци зохёон бэлдэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэлсэнэбди.

Хурамхаанай аймагай Гааргын совхоздо, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хэгдэhэн хүдэлмэри тоолоо hаа, яhала олон, элдэб янзынишье байха. Электро-хабсаралгын, барилга-хабсаралгын, мүн ондоошье хүдэлмэри хэгдээ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Бархан тосхоной hүнэй фермэдэ 1900 түхэригэй электро-хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэгдэhэн байна. Колхозой барилгада хэрэглэгдэхэ модо, ондоошье ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэри оньhожоруулхын тула эндэ кран хабсаргагдажа эхилээ. Энэ ажал жэлэй 3-дахи квартал соо дүүргэгдэхээр хараалагдана. Колхозой түб тосхоной котельнын хүдэлмэри оньhожоруулха түхеэрэлгэ, хэрэгсэл хабсаргагдажа байна. Мүн энэ котельнэhээ халуун уhа, уурал дамжуулха сорго, лини бариха проектнэ документаци бэлдэгдэжэ эхилээ.

Гааргын совхоздо кран-балка бэлдэгдэжэ, тодхогдожо байна. Сентябрь hарын туршада ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдаhан уhа халаадаг түхеэрэлгын хабсаргалга түлэг дундаа, мүн машинно-тракторна мастерской, гостиницые халуун уhаар дулаасуулха хүдэлмэри хэгдээ. Эдэ барилганuудта электрын элшэ хүсэ дамжуулха электро, теплосеть баригдан хабсаргагдаба.

Шэнээр байгуулагдаhан Хурамхаанай аймагай түб болон хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, шэнэ барилгануудые бодхохо хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидээд, ямар юумэ хэхэ тухайгаа хамтадаа зүбшэн хэлсээ hэмди. Тиигэжэ хэхэ ажалнай, хүргэхэ туhаламжамнай тодорхойлогдожо, ажалаа хэжэ эхилээбди. Түбэй hургуулинуудые сантехническэ түхеэрэлгээр хангаха, теплосеть татаха проект зохёогдоо, сметно-техническэ документаци бэлдэгдээ. КПСС-эй райкомой байшанда дулаасуулгын түхеэрэлгэ хабсарган табиха, hургуулиин котельнэ шэнэдхэн заhабарилха хүдэлмэри проектын ёhоор хэгдээ.

Заводой хүсөөр хэдэн шэнэ барилга Баргажан тосхондо бодхоогдобо. Эндэ баригдажа эхилhэн гостиница болзорhоо урид ашаглалгада тушаагдаhан юм. Котельнэhээ гостиницада халуун уурал, уhа дамжуулха сеть ашаглалгада оруулагдаа. Харуулан ойлгуулха агитаци хэхэ хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидээд, тусхай түхеэрэлгэ хэгдэжэ үгтөө.

Эдэ бүгэдын хүдэлмэри хэхэтэй хамта, республикын эндоо колхоз, совхозуудта туhаламжын хэрэгтэй болоходонь, шадал зэргээрээ хамhалсаха гээшэ хүдэлмэришэдэй hайн заншал болонхой. Заводой олон хүдэлмэришэд өөhэдынгөө гол мэргэжэлhээ гадна, хүдөө ажахын зарим ажалда hайнаар дүршэhэн байна. Хонишоной, механизаторай мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд заводто үсөөн бэшэ.

Тэдэнэр түл абалгын, хабарай. зунай полевой, үбhэ, таряа хуряалгын халуун хаhада колхоз, совхозуудта гаража, хүдөөгэй ажалшадта шадал зэргээрээ туhаламжа хүргэнэ гээшэ. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо заводой олон хүдэлмэришэд хүдөө гаража ажаллаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Гааргын совхоздо хамта дээрээ 30 хүн хонишоноор ажаллаhан байна. Хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо, Хурамхаанай аймагай ажахынуудта 20 хүн механизатораар хүдэлhэн юм. Энээнhээ гадна хүдэлмэришэднай Эрхирэгэй совхоздо элдэб ажал дүүргэлсээ. Хартаабха тарилсаhан, овощой үбhэ ногоо сэбэрлэhэн байна. Мүн субботник, воскресник эмхидхэжэ, али болохо туhаламжа хүргэдэг юм.

Заводой коллектив таряа хуряалгын хаhада мүн лэ бэлэдхэл хэлсээ. Энэ үедэ колхоз, совхозуудта ошожо ажаллаха механизаторнууд бэлдэгдэhэн байна. Мүнөө заводой 100 хүдэлмэришэд Баргажанай аймаг, 200 хүн Хурамхаанай аймаг, 80 хүн Эрхирэгэй совхоздо ошонхой. Эдэнэр эдэ ажахынуудта үбhэ тэжээл бэлдэлсэнэ, зариманиинь механизатораар ажаллана.

Хүдөө ажалшадта үзүүлдэг шефскэ туhаламжа олон янзын. Мүн хүдэлмэришэднай хүдөөгэй ажалшадтай халуун барисаатай болонхой, хүдэлмэришэн ангиин hайн hайхан ёhо заншал дамжуулан үгэдэг. Коммунис ажалай ударнигуудай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй суглаанай заводто үнгэргэгдэхэдэ, хүдөөгэй нүхэд уригдана. Тэдэнэр түрүүшүүлэй ажалтай, халан абамаар дүй дүршэлтэй танилсадаг. Заводоймнай түлөөлэгшэд мүн лэ хүдөө гаража, hайндэртэнь, ямар нэгэн баясама ушарта хабаадалсадаг болоо.

Профсоюзай заводской комитет пионерскэ лагерьта ошохо путёвко хүдөөгэй ажалшадай үхибүүдтэ үгэдэг заншалтай. Жэл бүхэндэ 30—40 путёвко үгтэнэ. Мүн «Аршан» курортдо амарха путёвко колхозой түрүүшүүл[дэ үгэ]дэг. Заводой агитбригада[...]нүүд, уран hайханай сам[одеятель]ностиин коллектив, [...]ордоной ансамбль са[...] хүдөө гаража, hо[...] концерт харуулдаг болоо. [...] агитбригада hүүлэй 2-[...] соо Хурамхаан, Баргажан, [...] Нестериха, Баргажан, [...] Каменск, Шулуутай [...] ажалшадта айлшалжа е[рээ].

Колхоз, совхозуудта [...]дэхэ шефскэ туhаламжа [...]лагдаhан түсэбэй ёhоор [...] Энэ жэлдэ хэгдэхэ ёhотой [хү]дэлмэри дүүргэгдээ. Жэл[...]рэтэр мүн лэ ехэ ажал [...] юм. Заводой коллектив э[...] түсэбые заатагүй дүүрг[...] ажахын захилые түрүү[...]жээндэ дүүргэхэ гэжэ [...] байна.

В. БАРДАХА[НОВ],
авиазаводой кадр[...] таhагай началь[нигай] орл[огшо].

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] аймагай «Коммунизм» [колх]озой түрүү хонишодой нэг[эн] [Дэн]ден-Дамба Доржиев.

С. БАЛДУЕВАЙ [фото].

ЭХЭ БАСАГАН ХОЁР—ЭРХИМҮҮД

Алтайн совхозой үүлтэртэ малай hү hаалиин фермын коллектив аймаг соогоо үнинэй суутай юм. Тэрэнние бригадир Н. Р. Рампилов даадаг. Найма hарын дүнгөөр тус фермын hаалишад нэгэ hаамхай үнеэнhээ 1655 килограмм hү hааха түсэбтэй hаа, тэрэнээ 2000 килограммда хүргэбэ. Тиихэ зуураа, августын 20-ной дүнгөөр гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө 78 процент болгоод байна.

Энэ фермын үнинэй hаалишан М. Р. Найданова байгша ондо Ленинэй орденоор шагнагдаа hэн. Мал ажалда бүхы наhаяа зорюулhан, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилжэ ябаhан ажалша буряад эхэнэрэй габьяае гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнээ бшуу. Арба гаран жэлдэ тэрэ hаалишанаар хүдэлхэ зуураа, совхоз болон аймаг соогоо хододоо түрүүлэн ябадаг. Байгша оной долоо hара соо М. Р. Найданова hаамхай үнеэн бүриhөө 1665 литр hү hаагаа. Түсэбынь 2600. Өөрынгөө хүсэ шадал, дүй дүршэлдөө найдаhан hаалишан жэл соо үнеэн бүриhөө 3000 литр hү hаахаб гэжэ мэдүүлhэн. Тэрэ хэлэhэндээ ходо хүрэдэг, зориhоноо абадаг хүн. Тиимэhээ М. Р. Найдановагай заал hаа 3000 литр hү hааха байhандань этигэмээр.

Орденто hаалишанай басаган Лидия Найданова баhал түрүү hаалишадай нэгэн болонхой. Эжыhээ тэрэ оройдоол арбаад литрээр гээгдэжэ ябана. Аймаг соогоо эхынгээ удаа 2-дохи hуури эзэлнэ. М. Р. Найданова басагаяа бишыханhаань мал ажалда дүршүүлээ hэн. Тэрэнэй ажал хүдэлмэринь урагшатай ябадаг. Юундэб гэхэдэ, Лида өөрөө тон оролдосотой хүн хаям. Ажалдаа hайнаар хандадаг хүн олондо мэдээжэ, хүндэтэйшье байдаг шуу. Ажабайдалайнгаа алтан түлхюур Лида ажал дээрэ олоо.

Эжынь Лидэдээ хододоо ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг. hүүлшын арбан табан жэлэй турша соо нэгэшье гээлтэ хоролтогүйгөөр 225 тугал абаhан, тул[...]hэн байна.

Алтайн совхозой үүлтэр[...]лай hү hаалиин фермээр[...]тябриин 20 болотор hү hаа[...] сэбөө гүйсэд дүүргэхэ зори[...]

Ленинэй орденой ка[...] М. Р. Найдановаhаа ажалай ж[...] абадаг hаалишад фермэдэнь [...] Эдэнэр бултадаа нэгэ зори[...] хүнүүд. Тиимэhээ нэгэн бүл[...] түлөө, булта нэгэнэйнгээ т[...] оролдодог заншалтай.

Б. ДОРЖИ[ЕВ].

Хяагтын аймаг.

БУРЯАД ОРОНОЙ ТҮХЭЛ ШАРАЙ

Байгша оной сентябриин 9-дэ Буряадай уран зураашадай нэгэдэхи съезд болохонь. Энэнь тон ехэ удха шанартай. Нэгэдэхеэр, национальна маяг шэнжэтэй гэхэ гү, али Буряадай шарай зобойсо. ялас гэмэ уран хурсаар харуулдаг зураашадаймнай олошорhые энэ ушар гэршэлнэ. Хоёрдохёор, түгэс хүгжэhэн буряад уран зураг, олон зураашадай бэлиг шадабарииe гансашье манай орон дотор бэшэ, мүн хилын саагууршье мэдэнэ. Энээниень уран зурагай зонын, бүхэроссиин ба Бүхэсоюзна выставкэнүүд эли бодо гэршэлнэ гээшэ.

1970 он болотор манай Уран зураашадай холбоон РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной гадаада ородог отделенидэ ороhон юм. Тиихэдэ мүнөө СССР-эй Уран зураашадай холбооной мэдэлдэ оронобди. Энэ хадаа манай искусствын, уран зурагай нилээд хүгжэhые мүн лэ гэршэлнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, Октябриин революциин урда тээ түгэс хүгжэнги, мэргэжэhэн уран зураг байгаагүй. Уран дархашуул хутага, гааhа, хэтэ, бэhэлиг, бугааг, эхэнэрнүүдэй зүүдхэл зоболто хэдэгшье hаа, тэдэнь нютагhаа холо гарадаггүй байгаа. Хаанта засагай үедэ уран дархашуулай, уран зураашадай эдэбхи үүсхэлые хэншье дэмжэдэггүй байгаа бшуу.

Харин Октябриин революциин hүүлээр, Совет засагай үедэ, уран дархашуулай эдэбхи үүсхэл халуунаар дэмжэгдэжэ, бүришье ехэ урма зоригтойгоор хүдэлхэ аргатай болоо hэн. Тэдэнэр залуу дархашуулые бэлиг шадабаридаа hургажа, уран зурагай нюусатай танилсуулжа захалба. Тиигэжэ Буряадаймнай зүг бүхэндэ бэлигтэй залуу зураашад урган гаража, уран зураг бүришье хүсэтэйгээр хүгжэжэ захалаа бэлэй.

1940 ондо Москвада болоhон Буряадай литература, искусствын декадын үедэ уран дархашуулай. зураашадаймнай шэлэгдэмэл бүтээлнүүд выставкэдэ табигдажа, магтаал hайшаалда хүртөө hэн. Мүнөө манай Буряадта дала гаран дархашуул нилээд урагшатайгаар хүдэлнэ, бүтээлнүүдынь зонын выставкэдэ табигдажа, hайшаагдажа байдаг. Уран дархашуулаймнай саашадаа олошорхонь, бүришье гоё hайхан зүйлнүүдые хэхэнь дамжаггүй.

Бүри hаяшаг даа, зунай эхин багта РСФСР-эй автономито республикануудай уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ Москвада боложо, олонииты ехэтэ баясуулhан байха. Манайхидай зурагууд магтаал hайшаалда хүртэhэн юм. Буряадай ахамад зурааша Сосор Сапжиевай бүтээлнүүд илангаяа халуунаар hайшаагдажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа бэлэй. Харин Буряадай нэгэдэхи декадын үедэ Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Ц. С. Сампилов РСФСР-эй искусстванuудай габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэтэй болоо hэн. Г. Е. Павлов А. И. Тимин хоёр Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэтэй болоо бэлэй. Олонхи зураашадай бүтээлнүүд Третьяковско галерейдэ, Москвадахи зүүн оронуудай соёлой музейдэ табигдаа hэн. Энэнь хадаа манай уран биирэтэнэй бэлиг шадабариин ургаhые, өөрын онсо шарайтай болоhые гэршэлнэ гээшэ.

Мэдээжэ газарта табигдаhан бүтээлнүүдыень гансашье эрилтэ ехэтэй мосвагайхид бэшэ, мүн гадаадын оронуудай түлөөлэгшэд хаража hайхашааhан, гайхаhаншье байха. Юундэ гайхаха болоо юм? Уужам дэлгэр Россин заха хизаарта ажаhуудаг буряад арад хэзээ нэгэтэ өөрын мэргэжэhэн зурагтай болохо гэжэ тэдэнэй зарим hанаагүй ябаа ёhотой. Ленинэй партиин, Совет засагай аша туhаар буряад арад эрхэ сүлөөтэй боложо, эбтэй эетэй, аха дүү арадуудтай адли тэгшэ хүгжэн hалбаржа, өөрын хүсэд хүгжэнги искусстватай болоо ха юм. Эдэ бүгэдые нюдөөрөө хаража, сэдьхэлээрээ мэдэржэ байхадаа, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай айхабтар ехэ хүмүүжүүлхы үүргэтэй байhые ойлгоно ха юм. Бүри урдань даа, хаанта засагай үедэ бага яhатанай дундаhаа гараhан түлөөлэгшэдэй уран бүтээлнүүд түбэй газарта табигдаха эрхэгүй байгаа бшуу.

Бэлигтэй залуу хүбүүд, басагаднай, жэшээнь, Г. Е. Павлов, М. Е. Шестакова, Ф. И. Балдаев, Е. И. Неволина болон бусад Омскын Врубелиин нэрэмжэтэ уран зурагай техникумдэ hуралсажа, нилээд мэргэжээд гараа hэн. Ушар юуб гэхэдэ, тус техникумдэ орон доторoo мэдээжэ урашуул хүдэлдэг, бэлиг шадабаридаа залуушуулые hургадаг байhан юм. Элитэ ород уран зураашадай бүтээлнүүдтэй танилсажа, маяг хэлбэрииень шудалхаhаа гадна, дэлхэйн классигуудай дундаршагүй баялигhaa амасаhан байха.

Дээрэ дурсагдаhан залуу зураашадай (мүнөө наhатай юм бэзэ) ерэхэтэй хамта, нэгэл тиимэ шэпэ hэбшээн бии боложо, хүдэлхэдэшье урагшатай болобо. Тиигэжэ 1933 ондо манай Буряадта Уран зураашадай холбоон байгуулагдажа, бүхы урашуулнай урма зоригтойгоор хүдэлжэ ороо hэн. Буряад арадай урданай, мүн гушаад оной эрхэ байдалые ялас гэмэ тодо хурсаар, юрэдөө альган дээрэхэнэ тобойжо харагдамаар зуража, олоной магтаал hайшаалда хүртэбэ.

Буряадай мэргэжэhэн зурагай hалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ, хэнэйшье мэдэhээр, Ц. С. Сампилов, А. Хангалов, Р. С. Мэрдыгеев, И. Дадуев болон бусад ахамад биирэтэнэй аша габьяа айхабтар ехэ гээшэ. Гушаад онуудаар хүдэлхэдэ бэрхэтэйшэг байгаа. Тусгаар баригдаhан мастерской, мүн бусадшье түхеэрэлгэнүүд байгаагүй. Хэды тиигэбэшье зураашад урма зоригоо хухараагүй, харин бүри оролдосотойгоор хүдэлөө бэлэй. Удангүй бэлигтэй залуу зураашад А. А. Окладников, И. А. Аржиков, А. П. Ажигиров болон бусад hургуули дүүргэжэ ерээд, яhала бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, өөрын маяг шэнжэ оруулна.

А. И. Тимин бүхы жанрай зурагуудые хэнэ. Тэрэ үедэ, сэхыень хэлэхэдэ, скульптурын бүтээлнүүдые хэжэ шадаха хүнүүд манай эндэ үгы шахуу байhан. Харин А. И. Тимин энэ жанрта түрүүшын алхам хэжэ, нилээд урагшатай хүдэлнэ.

40—50-яад онуудта зураашадаймнай эбтэй эетэй бүлэдэ бэлигтэй бэрхэ залуу биирэтэн орово. Тэдэниие мүнөө дунда үеынхид гэжэ хэлэдэг бэзэбди. Ахамад нүхэдэйнгөө дүй дүршэлые халан абажа, Совет Буряадай түхэл шарайе ниитэлэн харуулхые оролдоно. Тиихэдэ тэдэнэр бэе бэеэ дууряажа дабшангүй, өөрын маяг сараа, түхэл шэнжэ оруулан байжа зурана. Тиигэжэ зуугаад шахуу бүтээлнүүд хэгдэжэ, Буряад оронoймнай нюур шарай тобойн элирнэ.

Орон нютагай үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие зураха талаар К. И. Сергеев, Б. С. Садыков, Т. А. Рудь, М. З. Оленников болон бусад амжалта туйлана. Ажалай болон дайнай баатарнуудай дүрые И. Х. Алтаев, Ю. Чирков, Э. Аюшеев гэгшэд hүрөөтэй гоёор, хүн бүхэнэйнь абари зангые, түхэл шэнжые онсо тэмдэглэн байжа зураад, олоной hайшаалда хүртэhэн байха юм.

Урдань манай эндэ графическа зурагууд үгы шахуу байhан. Бэлигтэй залуу биирэтэн, жэшээнь, А. Н. Сахаровская, Г. И. Москалев, бүри hүүлээрнь А. Р. Бритова гэгшэд hургуули дүүргэжэ ерээд, буряад маягтай графическа зурагуудые хэнэ, хэхэшье. Энэ талаар А. Н. Сахаровская илангаяа ехэ юумэ хээ. Буряад арадай аман зохёолой дээжэ болохо «Абай Гэсэр» гэжэ эпосэй удхаар хэгдэhэн зурагуудыень мэдэхэгүй гү, али хараагүй хүн байхагүй гэжэ hанаштай.

Уран гоё, удха түгэлдэр зурагуудаараа нилээд суурхуулhан Д-Н. Дугаров, А. В. Казанский, К. А. Дульбеев болон бусад биирэээ улам гүйсэтэй. ульгам шударгы болгожо, ажалай баатарнуудые илангаяа олоор зурана. Уран зурагаар hонирходог, 1969 оной hүүл багта Улаан-Үдэдэ болоhон «Совет Алас-Дурна зүг» гэжэ уран зурагай зональна выставкэ хараhан, Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ саг үргэлжэ ородог, мүн энэ талаар тусхай номуудые уншадаг хүнүүд Буряадай зураашадай бүтээлнүүдые hайса мэдэхэ, уран зурагай хэр зэргэ хүгжэжэ байhые ойлгохо болоhон лэ байха.

Энэ жэлэй намар уран зурагай зональна выставкэ болохоор хараалагдана. Тус выставкэдэ гурбан зонын уран зураашадай шэлэгдэмэл бүтээлнүүд табигдаха юм. Тиихэдэ манайхид тэндэ хабаадалсажа, Буряад оронойнгоо нюур шарайе бүришье уран хурсаар харуулхал байха.

Буряад уран зурагай хүгжэлтэ тухай хэлэхэдэ, иимэл даа. Сентябриин 9-дэ болохоёо байhан съезд дээрээ үшөө шиидхэгдээгүй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, саашадаа бүришье ехэ амжалта туйлаха зорилготойгоор хүдэлхэ байhаниинь дамжаггүй.

С. МУНГАЛОВА,
искусство шэнжэлэгшэ.

«БАР ХҮБШЫЕ hЭТЭЛЭН»...

В. Я. ГОНЧАРАЙ зураг.

«ЭМШЭЛЭГШЫН ДҮРЭ»...

И. Х. АЛТАЕВАЙ зураг.

ТҮМЭРЭЙ ХАЯДАhА — МАРТЕНҮҮДТЭ

Үбэлэй үедэ металлургическа промышленностиие түүхэй эдээр хангаха зорилгоор тусхай нөөсэ бии болгохо тухай тогтоол республикын Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй Буряадай обком hаяхан баталба.

Байгша оной сентябриин 18-да, октябриин 23-да, ноябриин 20-до республикын предприяти болон барилганuудта, колхоз, совхозуудта түмэрэй хаядаhа суглуулгаар олоной хабаадалтатай субботник үнгэргэхэ тухай тэрэ тогтоол дотор хэлэгдээ.

Субботнигто хабаадагшад 2650 тонно түмэрэй хаядаhа суглуулжа, оронойнгоо мартенүүдтэ эльгээхэ зэргэтэй. Тиихэдэ субботнигто хабаадагшадые урмашуулхын тулада аймагуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые шагнаха 120, 100 түхэригэй шан тогтоогдобо.

Мүн республикын hургуулинуудай комсомолой, пионернүүдэй эмхинүүдые шагнаха зорилготойгоор тэмдэглэлэй зургаан шан тогтоогдоhон байна.

Субботнигто хабаадалсаhан hурагша бүхэнэй 50—50 килограмм түмэрэй хаядаhа суглуулhан комсомолой, пионернүүдэй эмхинүүдтэ 70 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулагдаха юм.

Харгын хүдэлмэришэд шагнагдаба

Байгша оной хоёрдохи кварталда республикын аймагуудай дунда дэлгэрhэн харгы заhабарилгын ба барилгын хүдэлмэриин дүн hая гаргагдаба. Эндэ аймагуудай дундаhаа харгы заhабарилгын, барилгын хүдэлмэри эрхим hайнаар хэhэн Мухар-Шэбэрэй аймагай коллектив социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлбэ. Тиигэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, 600 түхэриг мүнгэн шантайгаар тэдэндэ барюулагдаба.

Аймагай харгы заhабарилгын, барилгын хүдэлмэришэд хоёрдохи кварталайнгаа түсэбые 124,5 процентээр дүүргэhэн, ажалайнгаа бүтээсэ 36,8 процент хүрэтэр дээшэлүүлhэн байха юм.

ХИЛЫН саанаhаа
РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Үрэ ехэтэй ябуулга

ПРАГА. (ТАСС). Чехословак-совет хани барисаанай холбооной эмхидхэhэн олон хэмжээ ябуулгануудта байгша оной түрүүшын хахадай турша соо 700 мянга гаран хүн хабаадаа. Совет-чехословак хани барисаанай холбооной Словакиин ЦК-гай президиумэй суглаан дээрэ (Братиславада) энээн тухай дурсагдаба. Тус холбооной органууд ба эмхинүүдэй эдэбхи үүсхэлэй бүри ехэ боложо байhан тухайдань тэрэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Энэ үе соо совет уран hайханай коллективүүд Словакида 72 дахин элдэб наада табиhан, совет-чехословак хани барисаанда, амгалан байдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаhан элдэб янзын 70 хэмжээ ябуулга хараалан бэелүүлhэн байна. Чехословак-совет хани барисаанай бүлгэмэй 6372 отделени, 317 мянган гэшүүд мүнөө Словакида бии.

Венесуэлын нефтьшэдэй эрилтэ

КАРАКАС. (ТАСС). Венесуэлэдэ байдаг гадаадын, түрүүшын ээлжээндэ американ, нефтяной концернүүд ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр хүдэлмэришэдые ажалhaaнь гаргажа үргэлжэлhөөр гэжэ Венесуэлын ажалшадай нефтьшэдэй федерациин тунхаглаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тэндэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhoop, предприятинуудай эзэд hүүлэй үедэ 2 мянга гаран хүниие ажалhaaнь гаргаhан байна.

Гадаадын концернүүд хүдэлмэришэдые элдэбээр занаха ба ажалhaaнь гаргаха мэтээр Венесуэлын правительствада нүлөөлхэ, тиин газтай газарнуудые шэнжэлэн ашагладаг американ компанинуудай харьяата предприятинуудые гүрэнэй мэдэлэй болгохо тухай hая гаргаhан хуулияа болюулхыень тэрэ правительствада баадхаха hанаатай гэжэ мэдүүлгэ доторнь тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Американ компанинуудай харата аашануудта эсэргүүсэн, нэгэ hаналтайгаар тэмсэхыень оронойнгоо ажалшадые тус федераци уряална.

ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй заседани

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй хуралдаан Национальна фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ, КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусагай хүтэлбэри доро болобо.

ЧТК агентствын дамжуулhанай ёhoop, КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулха, бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Национальна фронтын зургаануудай ба эмхинүүдэй хэhэн хүдэлмэриие президиум шэнжэлжэ үзөө. Съездын шиидхэбэринүүд Национальна фронтын бүхы эмхинүүдтэ hайшаагдан угтагдажа, тэдэнэй хүдэлмэриин гол хүтэлбэринь болонхой байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

„Юрэнхы дэлгүүрэй" бэрхэшээлнүүд

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). «Зургаанай бүлэгэй» ноёд ба экспертнүүд амаралтаяа яаралтайгаар забhарлан, «юрэнхы дэлгүүрэй» министрнүүдэй соведэй ээлжээтэ уулзалга мүнгэнэй асуудалаар сентябриин 13-да хэхэ тушаа hанамжа бэлдэхэ ушартай болоо. «Долларые абархын» тула США-гай правительствын нэгэ талаhaa хараалhан хэмжээнүүд «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронууд дотор сошордол үүсхэбэ.

Баруун Европын зарим оронууд, түбхын түрүүндэ Франци, Вашингтоной зүгhөө хашалтада буулта хэхые арсана.

Референдумэй дүн

КАИР. (ТАСС). ОАР, Сири ба Ливиhээ бүридүүлжэ Араб республиканuудай федераци байгуулха тухай асуудалаар референдумэй (hаналаа хэлэлгын) үедэ сентябриин 1-нэй үдэр ОАР дотор дуугаа үгэгшэдэй 99,95 процентнь зүбшөөн дэмжэhэн байна. Дотоодын хэрэгүүдэй министр Мамдух Салем сентябриин 2-то Каирай радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ тиигэжэ мэдүүлээ.

ТРИПОЛИ. (ТАСС). Федераци байгуулха тухай референдумдэ хабаадагшадай 98 процентнь федераци байгуулхые зүбшөөжэ дуугаа үгөө гэжэ Ливидэ хуулита ёhoop соносхогдоо.

ДАМАСК. (ТАСС). Араб республиканuудай федераци байгуулха асуудалаар үнгэргэгдэhэн референдумдэ хабаадаhан Сириин эрхэтэдэй 98,4 процентнь тиимэ федераци байгуулхые зүбшөөн дэмжэжэ, дуугаа үгэбэ.

Хойто Ирландиин ниислэл хото Белфастдэ полицинхид болон англис эзэмдэлгын сэрэгшэдтэй тэмсэл үргэлжэлhөөр. Эндэ тэндэ буугай аблан, гранатын тэhэрээн таhалданагүй. Граждан эрхынгээ түлөө тэмсэгшэд үндэhэ яhанай илгаа гаргагшадтай үсэд шангаар тулалдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: англи солдадууд демонстраци хэгшэдые хайра гамгүй хэhээжэ, сохижо байна. Камера Пресс-ТАСС-ай фото.

АЖАЛ БА КАПИТАЛ

НЬЮ-ЙОРК. Забастовконуудые болюулха, хүдэлмэридөө бусаха эрилтэ правительствын зүгhөө табигдабашье hаань, американ ажалшадай олохон отрядууд буhалгаалан бодожо үргэлжэлhөөр. Америкын баруун эрье шадарай 15 мянган докернууд хоёр hарын туршада забастовко хэжэ байнхай. Эдэнэр лаб түлэгдэхэ түлөөhэтэй хүдэлмэри тухай, ажал хэхэ арга ба материальна байдал hайжаруулха тухай гуримуудые коллективнэ шэнэ договор дотор оруулгаха гэжэ оролдоно. Автомобильна промышленностиин олохон предприятинуудта стачканууд болоно.

БОНН. Предприятиин хүдэлмэриин «хороогдоhон» неделиоэ оруулха тухай Кайзерслаутернадахи машина бүтээдэг «Пфаффиндустримашинен» гэжэ заводой захиргаан мэдүүлбэ. Энэнь 3 мянган хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлhые хороохо ябадалтай холбоотой юм. США-гай зүгhөө экономическа ба валютын-мүнгэнэй талаар онсо хэмжээнүүдые абаhанhaaнь уламжалан, захилай талаар хүндэ байдал тохёолдоод, иимэ гуримда орохо ушартай болоогдоо гэжэ тус заводой захиргаан тайлбарилна.

ЛОНДОН. Автомобилиин хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг «Лукас» гэжэ фирмын заводуудай хүдэлмэришэд ажаллаха арга hайжаруулхын, салин хүлhэ дээшэлүүлхын түлөө хоёрдохи неделиеэ тэмсэжэ байнхай. Бирмингемдэхи компаниин бүхы юhэн завод хаагдаа. Заводой захиргаан буhалгаалан бодогшодые хашаха зорилгоор, 17 мянга гаран хүниие хүдэлмэриhөөнь саг зуураар гаргаа. Тиигэбэшье hаань, буhалгаалан бодогшод буулта хэхэ янзагүй.

РИМ. Римэй «Романацци» гэжэ машина бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд ба полициин хоорондо горитой тулалдаанууд болобо. 25 хүдэлмэришэдые ажалhaaнь гаргаhан ябадал буруушаалгын тэмдэг, болгон, эндэхи ажалшад забастовко соносхоhон, предприяти шадар пикедүүдые табиhан байна. Эдэ хүдэлмэришэдтэй тэмсэхын тула полициин нарядууд эльгээгдээ. Тиигэбэшье буhалгаалан бодогшодой зоригые хухалжа шадаагүй.

Политическэ хэрэгээр хаагдагшадые хамгаалхын тула

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Негритян ажал ябуулагша Джордж Джексониие хорото зорилгоор алаhан ябадал буруушаалгын, эрэлхэг зоригто коммунистка Анджела Дэвисые, политическэ хэрэгээр хаагдаhан бусад хүнүүдые хамгаалгын хүдэлөөн США дотор улам үргэдэн дэлгэржэ байнхай.

Адвокадууд-негрнүүдэй национальна конференциин директор Хейвуд Бэрнс гэгшэ Нью-Йоркдо болоhон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, американ негрнүүдэй граждан эрхын түлөө хүдэлөөнэй эдэбхитэдые мүрдэжэ хюдажа байhан ябадал зогсоолгохын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн жагсаахыень американецуудые уряалба. Гэхэтэй хамта, Анджела Дэвисые мүрдэхэ хэhээхын тула засагаархидай али бүхы арга хэрэглэхээр бэлдэжэ байха үедэнь, сүүдэйнь болотор гар даалгаар тэрэниие сүлөөлүүлхэ тухай бэшэгтэ шадаал hаа олон гар табюулха шухала байна. Арад зоной олониитээрээ ябуулга хээл hаань, Анджела Дэвисые сүлөөрүүлхэ ябадал хангагдажа болохо гэжэ Бернс мэдүүлбэ.

Джордж Джексониие алаhан ябадал — негрнүүдтэ, тэдэнэй политическэ эдэбхитэд ба ударидагшадта эсэргүү кампаниин нэгэ хубинь лэ болоно, Хархис этэгээдүүдэй энэ кампани негритян арадта аюул тохёолдуулхаhaa гадна, мүн бүхы американ арадта эсэргүү, амгалан байдалай түлөө хүдэлөөндэ, хүдэлмэришэн ангиин хамтын тэмсэлдэ эсэргүү мүрдэлгэ хэhээлгэ ба алалга хюдалгые улам үргэдхэхэ зорилготой гэжэ Коммунис партиин түлөөлэгшэ Хосе Стивенс мэдүүлээ.

США ФРГ хоёрой хоорондын зүришэлдөөнүүд

БОНН. (ТАСС). Бавари ба Гессендэ байдаг американ сэрэгүүдэй гаргашануудые ФРГ-гэй харюулха тухай асуудалаар Бонн Вашингтон хоёрой хоорондохи зүришэлдөөнүүд долларые «абарха» зорилгоор США-гай президент Никсонэй соносхоhон программаhaa уламжалан улам hүжэрөө. Баруун Европодохи сэрэгэйнгээ гаргашын горитой хубиие союзнигуудтаа тохохо, тиин экономическа бэрхэшээлнүүдээ зайсуулха гээд США оролдоно гэжэ Баруун Германиин хэблэл тусхайлан тэмдэглэнэ. «Штутгартер цайтунг» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, ФРГ-дэхи США-гай сэрэгүүдэй хэрэглэмжэ хангаха гаргашануудые харюулха асуудалаар Америкэ Баруун Германи хоёрой хоорондын хэлсээнүүд байгша оной июниин эсэс багта мухардалгада ороhон байгаа.

Индохитадтахи фронтнууд дээрэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Американ-сайгон сэрэгүүдэй байhан газар худар НВСО-гой амжалтатай добтолгонуудые хэhэн тухай мэдээсэлнүүд Урда Вьетнамhaa абтана.

Сүлөөрэлгэ гэжэ хэблэлэй агентствын дамжуулhанай ёhoop, июлиин hүүл — августын эхеэр Кантхо, Шокчанг, Камау, Ратьзя болон Виньлонг провинцинуудай патриодууд дайсанай 2.500 гаран солдадуудые хүлhөөнь буулгаhан, 18 самолёт буудажа унагааhан ба hандааhан, сэрэгэй 15 судна шэнгээhэн, нилээд олон зэбсэг буляан абаhан байна.

Августын 25, 26, 28-най үеэр Урда Вьетнамай патриодууд Зялай, Контум провинцинуудта дайсадые артиллереэр бута зада буудажа, ехэ гэмтэл хохидол ушаруулhан байха юм.

Кхмерэй информационно агентствые дурдан, ВИА агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, Камбоджын национально-сүлөөрэлгын арми пномпеньскэ ба сайгон сэрэгүүдтэ эсэргүү дайшалхы ябуулгануудые амжалтатайгаар хэжэ байна. Прейвэнг, Кампонгтям, Кандаль провинцинуудта Камбоджын патриодууд августын 14-hөө 30 хүрэтэрхи үе соо дайсанай 220 шахуу солдадуудые хүлhөөнь буулгаа, 4 бронетранспортёр hандаагаа, 1 самолёт буудажа унагаагаа.

Хархис хуулиин проект

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). Засагаархидай hанамжын ёhoop, «гүрэнэй аюултүй байдалда гү, али ниитын гуримда хоро хүргэжэ» магад ажал ябуулга эрхилдэг ямаршье эмхиие хуули буса гэжэ соносхохо эрхэ президентдэ олгохо хуулиин хархис проектые Урда Родезиин үсөөнхи сагаан зүhэ шарайтанай правительство ороной парламентын үзэмжэдэ табиба. Тэрэнь Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерацитай, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советтэй, Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн Федерацитай, Студентнэрэй уласхоорондын союзтай, ЮАР-ай африканска национальна конгресстэй холбоотой эмхинүүдые орон доторoo хорихо гэжэ хараална. Хоригдоhон эмхинүүдтэ хамаатай байбал, табан жэлэй болзороор түрмэдэ хаагдаха юм ха. Гэрэшэлэн полицитай харилсаа холбоо хэхые арсаhан хүнүүдшье тиимээр хэhээгдэхэ болоно.

Республикын залуу бэшэгшэдэй конференциие угтуулан

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Байгша оной октябрь һара соо Улаан-Үдэ хотодо республикын залуу уран зохёолшодой долоодохи конференци үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Буряад литературада ерэжэ байһан шэнэ хүсэн — залуу уран зохёолшодой зохёолнууд, залуу халаан тухай ехэ хөөрэлдөөн тэрээн дээрэ болохонь.

Һаяхан Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо партийна нээмэл суглаан үнгэргэгдэбэ. Суглаанай зүбшэһэн гол асуудал — республикын залуу уран зохёолшодой долоодохи конференцидэ бэлэдхэл.

Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүн, поэт Н. Дамдинов суглаан дээрэ мэдээсэл хэжэ, конференциие хайшан гэжэ үнгэргэхэ тухай тобшохоноор хөөрэбэ.

Уран зохёолшод И. К. Калашников, Ц. А. Жимбиев, Д. Д. Хилтухин, Ц. Р. Галанов, А. И. Уланов, Д. З. Жалсараев, А. А. Бальбуров, Д. А. Улзытуев гэгшэд үгэ хэлэжэ, залуу зохёолшодой энэ конференциие эмхитэйгээр, һайнаар, үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ тухай өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулба.

МАНАЙ КОРР.

ТАНИЛСАГТЫ:

Бальжинима ЮНДУНОВ

Бэлигтэй залуу шүлэгшэ Бальжинима Юндунов — зохёохы ажалай харгыда һаял гараһан хүн. Тэрэ хадаа Агын Буряадай национальна округой Сагаан-Шулуутай нютагта түрэһэн юм.

Үшөө һургуулида һуража байхадаа шүлэгүүдые зохёожо, бэлиг шадабаряа туршажа, гуурһаяа хурсадхажа захалһан байна. Тиигэбэшье шүлэгүүдээ газетэдэ хэблүүлхэеэ яарадаггүй, харин нилээд удаан заһаха, мүлихэ, тиигээд үетэн нүхэдтөө уншажа үгэхэ, тэдэнэй зүбшэл заабари хадуун абаха дуратай бэлэй.

10-дахи класс дүүргээд, сэрэгэй албанда ошоһон юм. Сэрэгтэшье байхадаа, шүлэгүүдые ото зохёожо, оюун бэлигээ улам хурсадхажа ябаа. Һүүлээрнь Москвагай А. М. Горькиин нэрэмжэтэ литературна институтда һурахаяа ороо. Тэндэ һураха үедөө мэдээжэ совет поэт С. В. Смирновой хүтэлбэрилдэг поэзиин семинарта ябалсажа, шүлэгэй дундаршагүй баялигтай танилсана, уран найруулгын ёһо гурим шудалалсана.

Залуу шүлэгшын хэдэн шүлэгые доро толилбобди.

ҮБГЭН БААБАЙ

Хаамаг харшаханаа дархалаад,
Харуулханаа өөрөө бүлюудэхэтэй,
Һууха аргагүй дабшалаад,
Һулаһаа дээрэ ажалтай,
Хаа-яа агнаха гээд,
Хада дабан хатаргахатай,
Хотоной хүүгэдээр наада хээд,
Хүүгэдни гэдэг үгэтэй
Ганса бэе үбгэн даа.
Гэрынь үмхихэн, өөртэнь
адлихан —
Гааһанай утаандал утаан
оройһоонь
Гаражал байха даа аалихан.
Хара багадаа хилээмэнэй
хальһанда
Ходо үбгэнэйдэ ошодог һэм.
Хүбүүнэйм тамхин байна гү
гээд,
Хүдэһэн дэлгэлыем һэхэгшэ һэн.
Һургуулида ороходоо томо
боложо,
Хэрэгсээхэе болишоо һэн хаб
барһанние.
Харин уулзахадаа, эшэн татажа,
Хормойем үргүүжэн гэгшэ һэм.
Ороорой гэхэдэнь, зүбшөө
зүбшөөһөөр,
Ори гансаарыень мартаа һэн
хаб...
Одоол мүнөө отогыень тулаһаар
Оробоб, ёохон бэеэ танюулбаб.
Баруун ханадань буу
үлгөөтэй,
Байһан хэбэрынь зандаа.
Оронойнь саана өөрынь костюм
Ордентоёо шэгтээ, байрадаа.
Хадааһанда үлгөөтэй хүрез
сооһоо
Хүбүүниинь гэтэнэ хуушаараа.
Хүгшэнэйнь муухан дүрэшье
тэндээ,
Хуушаран онгоо бүришье эгтээ.
...Хөөрэлдэһөөр һуутарнай,
үүдэн хахинаад,
Хүбүүхэн оробо нюһаа
татаһаар.
Хүбүүмни ерээ, ерэ наашаа
гээд,
Хөөрэлдөөгөө мартажархиба
үбгэжөөл...

ХҮБҮҮХЭНЭЙ НЮДЭН

Зунай үдэрэй һүүл
Зөөһэн үүлэнэй һүүдэр мэтэ,
Зугадаба халууһаа.

Бүхэли үдэртөө гэртээ хэбтээд,
Боргооһон мэтэ,
Үдэшын аажамай агаар магтан,
Үйлсэ гарабаб, номоо бариһан.
Үйлсэдэ,
һургуулиин тушаа урдахана,
Үмдөө хахалһан, нюһатайхан,
Үрзэгэрхэн хүбүүхэн
һайхашаангяар
Урдаһаам хараһаар үлэбэ.
Тогтуурингүйхэн харасатай.
Танинашье үгы хаб даа.
Таахадал, һурагша ха —
Табадахиин гү, али
зургаадахиин алтай.
Хойноһоом хараһан хүбүүхэнэй
нюдэн соо
Һургуулида ябадаг наһам
харагдаад,
Гэнэхэн үемни сэдьхэлыем
ээлжэ,
Гэнтэ институдаа,
Москвагаа һанашабаб...

ХҮҺӨӨНҮҮД

Тала хээгүүр ёдойлдон,
Тариһан юумэдэл һуудаг
Хүһөө шулуунууд харлан,
Холоһоо хараада тородог.
Зуһалангай һуурида үлэһэн
Зоолтотой сэргэ мэтэ,
Хонхосог хободол һахин,
Һуужал һуудаг шулуунууд.
Үбгэ эсэгэнэрэйм, эсэгэнэрэйнь
Айлай хони адуулан,
Айрһа химэлэн ябахадаа,
Үдын халуунда һүүдэртээ,
Хүйтэн бороотой хагсууда
Халха болоод шэбээлүүлдэг,
Хэтэ мүнхэдөө мүнхэрһэн
Хүшөөдэл һуудаг шулуунууд.
Хүнэй ухэһэн бэетэй
Хүлэгыень мүн лэ булалсаад,
Хүһөөгөөр харуул табиһандал,
Хүүрынь һахюулаад орхиһон...
Бага наһандаа һайсал
Бооридонь наадаһан хүһөөм
Баатар солотой хүндэ
Бодхоһон хүшөө гэлсэдэг.

Тала хээгүүр ёдойлдон,
Тариһан юумэдэл һуудаг
Хэды олон хүһөө бэ,
Тэды олон хүшөө гү?

Тэды олон баатарнууд
Түрэл талым сээжэдэ
Түүхын хуудаһанда
мүргүйнүүд,
Тоонтоёо дэрлэн нойрсоно гү?

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМ[...]

- Залуу поэдэй шүлэг[...]
- Петр Исаев хэ[...] бэ?
- Хулгайн хойшоло[...]

ЧАПАЕВАЙ ДАЙШАЛХЫ ОРДИНАРЕЦ

«Чапаев» гэһэн кинофильм хараагүй хүниие олохонь бэрхэтэй хаш. Домогто ороһон, граждан дайнай герой Василий Иванович Чапаев тухай дуунууд, онтохон, үльгэрнүүд зохёогдонхой. Теэд Василий Иванович тухай хөөрэхэдөө, тэрэнэй дайшалхы ординарец, хани нүхэр Исаев тухай мартажа яашье болохогүй бшуу. Кинофильм хараһан хүнүүд Петькые (Исаевые) литературна герой (һанаанһаа абтаһан) гэжэ һанажашье болоо.

Үнэндөө тэрэмнай тиимэ бэшэ. Уран зохёолшо Дмитрий Фурмановай «Чапаев» гэжэ романай хуудаһа һэхэе. Чапаевай ординарец Исаев гээд тэндэ уншанабди.

Исаев гэжэ хүн үнэхөөрөө байгаа гү? Хаана түрэһэн хүн юм? Хайшан гээд Чапаевай дивизидэ ороһон юм? Граждан дайнай архивуудай шарлашаһан хуудаһануудые иража, Чапаевай дивизидэ дайлалдаһан хүнүүдэй дурсагануудые суглуулхада, иимэ намтар урдамнай эли гаража ерэнэ.

Петр Семёнович Исаев 1896 оной сентябрь һарада Саратовай губерниин үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн юм. Эсэгэнь, Семён Николаевич гэгшэ бүхы наһаараа батрааг ябаһан. Нютагай баянай газар хахалжа ябатараа, анзаһанайнгаа барюулда наһа барашоо. Эртэ үншэрһэн Петя баяшуулай үхэр мал адуулаа, шубуу шонхорыень хараа, үхибүүдыеньшье абалсаа. Эрдэм номдо һураха аргагүйшье һаа, арай шамай нюужа хабшажа байгаад үзэгтэ ороһон.

1916 ондо хаанта засагай сэрэгтэ Петр Исаев татагдаба. Балшар багаһаа хойшо ажалда дүршэһэн, хүнэй үгэ дууламгай хүбүүн абаһаар лэ хүнэй нюдэндэ эли болоод орхёо һэн. Командирнуудай зааһан, хэлэһэн юумэ бэлэхэнээр ойлгоодхидог, һүбэлгэн бэрхэ Петр Исаевые уданшьегүй һуралсалай батальон эльгээбэ. Тэрэниие дүүргэһэн Петр унтер-офицерэй нэрэ зэргэтэй болоод, фронт ошобо. Эндэшье Исаев шалгарба. Байлдаануудта эрэлхэгээр тулалдажа, шэн зоригтой байһанаа нэгэтэ бэшэ харуулба. Дайсанай ара тала руу хэдэ дахин нэбтэрэн орожо, тэндэһээ офицернүүдые бaряад асардаг байба.

Украинын хото Фастов шадар болоһон нэгэ байлдаанай үедэ Исаев шархатаад, лазаредтэ эльгээгдээ һэн. Тэндэ эмнүүлжэ байхадаа, революционно үзэл бодолтой сэрэгшэдтэй танилсажа, большевигүүд, Ленин тухай һайса дуулаба, энэ империалис дайе хэн юунэй үүсхэһые, хэндэ хэрэгтэйе мэдэжэ абаба.

Эмнэлгэһээ бусаһан Петр Семенович тад ондоо һэн. Мүнөө Исаев олые ойлгохо болоо. Үгытэй зоной талые хэн хамгаалнаб, тэрээндэ зол жаргал, эрхэ сүлөө олгохо гэжэ хэн тэмсэнэб? Арадай эблэршэгүй дайсад хэд бэ? Эдэ бүгэдэн эли болоо.

Большевигүүдэй тала руу орохо гэжэ Петр һанадаг болоодхёо. Октябриин революциие хамгаалалсаха гэжэ шиидэһэн хүбүүн нэгэтэ һүни сагаантанһаа тэрьелжэ, Улаан Армиин тала руу оробо. Тэрээндэ этигэбэ. Исаевшье түрүүшын байлдаанда шалгаржа, удангүй ротын командираар томилогдобо. Эрэлхэг зүрхэтэй, шуран солбон, һанаамгай түргэн командиртаа сэрэгшэдынь дуратай, тэрэнэйнгээ хойноһоо гал, уһа руу орохоор бэлэн һэн.

...Нэгэтэ сагаан хасагууд харата муухайгаар добтолжо, бүлэг улаан армеецүүдые пленд абажархиба. Плендэ абтагшадай дунда Петр Исаев дайралдашоо. Улаан армеецүүдые хасагууд ташуураар, буугай хүрзөөр гам хайрагүй сохибо. Тиигээд һүүлдэнь нэгэ хүрхигэр сарай соо хаажа, газаань харуул табиба.

— Үглөө үглөөгүүр таанадые, улаан шолмосуудые буудажа алахабди. Һүүлшынгээ һүни хоножо байнабди гээд мэдэгты! — гэжэ сахюул-хасаг ууртайгаар шииганана...

— Харанхы болохолоор тэрьелжэ үзэе, — гээд, Исаев бэшэндээ шэбэнэбэ. — Сахюул минии болуужаг, шадаха аргаараа модо шулуугаар зэбсэгжэгты.

Улаан армеецүүд бүхы сарайе шэншэлбэ. Хэншьеб шулуу малтажа абаба, нүгөөдэнь хабтагайн хухардаһа бариба, гурбадахинь буланда хэбтэһэн хуушан хүрзэ асарба...

Харуулшан хасаг сарайн хажуугаар нилээд алхалһанайнгаа удаа, залхуураа юм гү, али яагаа юм, тээ саана ошоод, түлеэ һандайлаад һуушаба. Арбаад минута болоо юм гү — харуулшаншье хурхиршалай. Исаев аргааханаар сарайн үүдэ нээбэ. Һэмээхэн марялжа ерээд, хасагай толгой руу «няд» лэ байса буулгажархиба. Оборгоһон харуулшан мухаришоо. Улаан гвардеецүүдшье Исаев түрүүтэй огород тээшэ харайлдашаба. Үглөөгүүр боложо байхада тэдэнэр полкдоо хүрэжэ ерэбэ.

1918 ондо хүндөөр шархатаһан Исаевые амаралтада табиба. Саратовай губерни — нютагаа ерэһэн Петрой өөрынгөө полк бусаха дураниинь уданшьегүй хүрэшэбэ. Тиигэжэ байтарнь, иимэ һураг дуулдаа һэн. Чапаев гэжэ хүн революциин дайсадтай тэмсэхэ гэжэ отряд бүридхэжэ байна гээд хэлсэбэ. Тиихэ үедэ Чапаевай нэрэ Волго, Ураал шадар нилээд мэдээжэ болонхой байгаа.

Нютагайнгаа хэдэн хүбүүдтэй хамта Исаев замда түхеэржэ, суута Василий Ивановичые бэдэрхэеэ гараба. Чапаевые үнишье бэдэрһэнэй хэрэггүй: һуурин, тосхон бүхэндэ тэрээн тухай мэдэнэ.

Нэгэ тосхонһоо холо бэшэ, һалхин тээрмын байһан добо дээрэ хазаар моритой бүлэг хүнүүдтэй уулзаба. Папаха малгайтай, хирбэгэр шара һахалтай хүн хөөрүү дошхон мори унанхай, тэдэнэй урда ябаба.

Исаев абаһаар лэ таниба. Зүрхэтэйхэнөөр сэхэ ошоод, иигэжэ асууба:

— Тамнай нүхэр Чапаев гүт?

— Тиимэ, Хэн гээшэбши? Юун хэрэгтэйб?

— Би танай нютагай хүбүүнби, Василий Иванович, — гэжэ Петр Семенович тоб байса хэлэбэ. — Танай отрядта орожо, сагаантаниие сохилсохо хүсэлтэйб.

Чапаев урдаһаань ехэ анхаралтайгаар хараба. Хүбүүе һайхашаагаа хаш. Отрядта ороһон Исаевые уданшьегүй өөрынгөө ординарец болгоо һэн.

Ординарецай уялгые Петр Исаевай яажа дүүргэдэг тухай Дмитрий Фурмановай ном соошье, «Чапаев» гэһэн кинофильмдэшье тон һайнаар бэшээтэй, харуулаатай. Зүгөөр архивай документ ирахада, суута ординарецай хоёр баатаршалга эли тодо болоно.

...1919 оной зун Чапаевска 25-дахи дивизи Уфа хотые сүлөөлхын түлөө тулалдажа байба. Нэгэ байлдаанай үедэ ординарец Исаев сагаантанай гурбан хүнтэй гардалдашаба. Хоёрыень байрадань со[...] унагааба. Гурбадахиниень [...]дэ абаба. Энэнь һүүлдэ [...] дэхэдээ, сагаантанай хү[...] шоно шпион Сучок гэгшэ [...]шоо.

Энэ шпиониие барнһа[...] түлөө Ураалай ЧК Петр И[...]вые браунинг буугаар шаг[...] Тэндэнь нигэжэ бэш[...] «Петр Исаевта — баатарш[...] түлөө. Ураалай чекистнүүд[...]

Чапаевай ординарецай [...] нэгэ баатаршалга тухай [...]рэе.

... 1918 оной июль һара [...]ровин хутор шадар болоһон [...]лалдаан. 218-дахи ябаган [...]рэгэй полкын 1-дэхи батар[...] ехэ олон хасаг добтолшобо. [...]рин сэрэгэй эскадрониие [...]гойлжо ябаһан Исаев хаса[...]дай хажуу тээһээнь добто[...] тэдэниие тогтообо. Сохилто[...]леэгээгүй хасагууд мэгдэһэ[...] тэрьелхэ баатай болоо. Энэ [...]дэ манай ябаган сэрэг б[...] жүүлгээ бүхэлжэ урд[...] Байлдаанай үедэ Петр Се[...]нович сагаантанай офицер[...] үнэтэй документнүүд[...] плендэ абаба...

Республикын сэрэгэй р[...]люционно Соведэй 511-[...] номерой приказай ёһоор, [...] Семенович Исаев Дайш[...] Улаан Тугай орденоор ш[...]даба гэһэн мэдээсэл [...] таршалгын һүүлээр хоёр [...] болоһон хойно полкдо [...] һэн. Теэд Исаев энэ орден [...]жэ үрдибэгүй. Домогто ор[...] Чапаев командираа хамга[...] аршалжа байһаар, суута о[...]нарец дайсанай һомо[...] Ураал мүрэнэй эрьедэ [...] һэн.

Н. САМОХИН.

«ИНДУСТРИАЛЬНА БУРЯАДАЙ ТҮХЭЛ ШАРАЙ.

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

ТААБАРИНУУД

1. Гурбан улаан:

Тайлбаринь:

а) Гаража байһан Наран улаан.

б) Дүлэтэжэ байһан гал улаан.

в) Дабтагдажа байһан түмэр улаан.

2. Гурбан хурдан:

а) Хүнэй һанаан хурдан.
б) Наранай толон хурдан.
в) Бүмбэрсэг тойродог ракетэ хурдан.

3. Гурбан хурса:

а) Һайн хүнэй хутага хурса.
б) Хёрхо хүнэй нюдэн хурса.
в) Залуу хүнэй шүдэн хурса.

4. Гурбан сагаан:

а) Залуу хүнэй шүдэн сагаан.

б) Үбгэжөөл хүнэй толгой сагаан.

в) Зунай эгээ богони һүни — саг-сагаараа.

5. Гурбан шара:

а) Шанаһан үндэгэнэй [...]хинь шара.

б) Эльгэндэ шадар[...] һүлһэн шара.

в) Жалгада хэбтэһэн [...] шара.

6. Гурбан хара:

а) Буряад хүнэй нюдэн [...]

б) Жалгада ургаһан м[...] хара.

в) Муу хүнэй һанаан [...]

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Гамтай унахада, морин тарган,
Эбтэй ажаллахада, ажал түргэн.
Хурдан мориндо эзэн олон,
Һайн хүндэ нүхэр олон.
Залуу наһанда — үдэр сэнтэй,
Залхуу хүйхэртэ — нойр сэнтэй.
Ангууша хүнэй шэхэн һонор,
Ажалша хүнэй һуухань хомор.
Ажал хэжэ, дүршэл олохо,
Архи ужа, аюул олохо.
Муухай үбһэн шэмэгүй,
Муу хүн һамбаагүй.

Ф. МАНЖИХАНОВ.

ПРАВДА · БУРЯТИ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] тараа бэдэрэлтэ хэлгые хү[...] шэд» — уншагшын түрүү [...] Буряадай АССР-эй Верхо[...] ведэй Президиумдэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...] шанартай орооһо таряа гү[...] тушааха» — К. Крылов[...] статья. Партийна ажабайда[...]

Гурбадахи хуудаһанда: [...] тэн, тэмсэлшэ байха» — И. [...]лашников.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] хы сэдьхэлтэ» — В. Браги[...] корреспонденци. Врачай зү[...]

ЭНХИР КРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА[...]

13.00 — Орон доторхи [...] 13.05 — «Фелистас» гэһэн [...]мэр сарагшадай команда» [...] дамжуулга. 13.30 — «[...] дуунууд» гэһэн дамжу[...] 14.15 — «Ташкент — шэнэ го[...] гэһэн телеочерк. 14.45 — [...]радын концерт. 15.15 — [...] бүүдтэ зорюулагдаһан [...]жуулга. 15.45 — «Бэдэр[...] гэһэн телеальманах. 16.30 [...] «Амитадай ажабайдал» [...] дамжуулга. 18.00 — Л. [...]вицкий гэгшын Горький [...] академическэ драмтеатра[...]жэг.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ[...]

21.00 — Н. Дамдинова[...]лэгүүд дамжуулагдаха. 21.30 [...] «Неделя» гэһэн субботы[...]рэй программа.

МОСКВА ХАРУУЛНА[...]

22.30 — Дж. Чейз гэ[...] «Страх» гэһэн теле-зү[...] нэгэдэхи хубинь. 24.00 — «[...]мя» гэһэн һүүлэй һониной [...]грамма.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ЗАХИЛ ХЭГШЭДЭЙ АНХАРАЛДА!

1972 ондо хэблэгдэн гар[...] совет хилын саанахи бүхы [...]гэ, журналнуудта захил [...] сентябриин нэгэнһээ эхилбэ.

Захил абадаг пунктнүү[...] хэлхээ холбооной таһагү[...] «Союзпечать» агентствэ[...] ажалладаг газартаа хэбли[...]рзадаг хүнүүдтэ захил хэхэ[...]но.

НУЛЕВОЙ УТАҺАН, ӨӨДЭГҮЙХЭН ХОЙШОЛОН...

Фельетон

Танил айлнай шэнэ байрада ороһоор тиимэшье удаан болоогүй. Һаяшаг тэрээнтэй уулзаад...

— Шэнэ байрада орожо, одоол жаргаба хаямта. Халуун уһан, ванна, электро-пеэшэн. Одоо юун хэрэгтэйб даа, бүхы юумэн бии ха юм, — гэжэ хэлэхэдэмни, тэрэм нэгэл тиимэ дурагүйдэһэн янзатай, уршагад гээдхибэ.

Шэб шэнэ байрада ороһон хүнүүд баясадаг, уулзахатайгаа хамта заабол һайрхадаг һэмнай. Теэд унинэйм танил юундэ дурагүйдэбэб? Нэгэ хэды абяагүйхэн байһанай удаа:

— Хаялши тэрэ шэнэ байраяа, оройдоо хэндэшье хэрэггүй зөөри гээшэ. Түлөөһэниинь ямар ехэ гэжэ һананабши. Хуушан модон гэртээ байхадаа, оройдоо гурбан солхооб түлэгшэ һэмди. Харин мүнөө ганса зайн галайхиие арбаад түхэриг һара бүри түлэнэбди. Тээмэндэ яһала бэрхэ электригые һэмээхэн ерүүлээд. нэгэ юумэ хүүлэхэ гэһэн аад, арай юуншье бүтээгүй. Мэхэтэйхэнээр баригдаһан гэр хаш даа, — гэбэ тэрэмни.

— Яагааб, юун болооб? — гэжэ һонирхобоб.

— Юун болохо һэн бээ, юрэдөө. Харин тэрэ зайн гал гэгшыень хулууха аргагүй болоһон байна. Хуушан модон гэртэ байхадаа, одоо зоргооро хулуугша һэмди, шалгагшадашье баригдадаггүй бэлэйбди, — гэжэ сэхыень хэлэбэл даа.

Дүрбэн жэлэй туршада хаяа хадхажа һуугаа һэмди. Хараха, хөөрэлдэхэ янзада яһала гэмгүй хүн һэн. Зүгөөр хүнэй досоохиие тааха үнэхөөрөөшье бэрхэтэйл хаш даа. Иимэ мэхэтэй хулгайшад баригдадаггүй юм гү? Хэрбээ нэгэ доро зайн гал мянгаад айлайхид хулуужа байтаа һаа, гүрэндэ хэды ехэ гарза хэгдэхэ гээшэб. Айл бүхэн тиимэ бэшэ юм бээзэ. Хэды тиигэбэшье, энэ үбшэнтэй асуудал намайе амар һуулгабагүй. Ушар тиимэһээ бүри һаяшаг Улаан-Үдын Октябрьска районой прокуратурада ошожо, мүрдэгшэ И. А. Гришинтэй хөөрэлдэхэдэм:

— Зайн гал хулуужа байһаар үхөөгүйнь хүрөө гээшэ. Харин июль һарын хахадаар нэгэ эхэнэр гэртээ зайн галда сохюулаад, наһа барашоо, — гэжэ хэлээд, хүбхэгэр зузаан хабшаг һарбайжа, танилсахыем дурадхаба.

Хабшагта бүхэлэгдэһэн хуудаһануудые яаралгүйхэн һэхэжэ, хэрэгтэйтэйнь бүри дүтөөр танилсабаб.

Одоо гайхамаар, гэлымээр. Өөрынгөө гэртэ ямаршьегүй байжа байтараа гэнтэ, оройдоо секундын туршада уршагта муухайгаар наһа бараха гээшэ ямар жэгтэй юм. Теэд ямар шалтагаанһаа боложо, иимэ аюултай ушар тохёолдооб?!

Афанасий Иванович Согреевэй гэр бүлэ Карл Марксын нэрэмжэтэ гудамжын 57-дохи гэртэ байдаг юм. Үнэхөөрөөшье шэб шэнэ, яһала гоё гэр гээшэ. Теэд гэнтэ тэрэ гэрынь һонигүй, хооһон шэнги болошоо. Хэрбээ уршагта муухай ушарай тохёолдоогүй һаа, А. Н. Согреев үнөөхил хүхюун зандаа ябаха һэн бээзэ. Тэрэнэй хүбүүн Геннадий мүн баһа уруу дуруу болонхой. Тиигэншьегүй яахаб даа. Хайрата инаг һамгантайгаа, энэрхы илдам эжытэйгээ гэнтэ хахасашаха гээшэ хэлэшэгүй бэрхэ ха юм. Эсэгэ хүбүүн хоёр «Теплоприбор» заводто хүдэлдэг, коллективтээ яһала хүндэтэй. Анна Никитична Согреева мүн баһа тэрэ заводто хүдэлжэ байһан. Уршагта муухай юумэнэй болоогүй һаа, заводтоо хүдэлжэ, гэр доторхи байдалаа бүри гоё һайхан болгожо, гэртэхиндээ үдэр бүри баяр асаржа байха һэн. Теэд?..

Июлиин 17-ной үдэр, суббото. Гэрэй эзэн эхэнэр кухни соохи сонхоёо шэрдэхэ һанаатай кухнидаа үглөөгүүр ороһон байгаа. Энэ үедэ үбгэниинь газаа гараад, юушьеб даа хэхэеэ забдаба. Харин хүбүүн бэри хоёрынь эжыдээ хамһалсаха сүлөөгүй ондоо таһалга соо байба ха. Эгээл энэ үедэ Анна Никитична бузар муухайгаар хашхараад, гансата абяагүй болошобо. Гайхаһан, сошорһон хүбүүн бэри хоёрой кухнида гүйжэ ороходо, эжынь үбдэг дээрээ һэхэржэ һуунхай, нюурынь хүхэршэнхэй байба. Тэрэ дары эмшэн докторшье ерээ. Теэд туһа хүргэжэ шадаагүй.

Ушар юуб гэхэдэ, А. Н. Согреева кухни соохи түмэр раковина уруунь гоожодог уһанай кран мушхаха һанаатай тэрэ «үйлэ муутай» раковинада хүрэхэтэйгөө хамта тогто сохюулжа, үбдэг дээрээ һэхэрэн һуушаһан байгаа.

Теэд тэрэ эхэнэр юундэ гэнтэ зайн галда сохюулааб?

Мүрдэлгэ дээрэ үбгэниинь, хүбүүниинь миин лэ гайхалдахаһаа ондоо юумэ хэлэнэгүй.

Г. Г. Каст — хүршэ айлайнь эхэнэр, мүн баһа «Теплоприбор» заводто хүдэлдэг: «Би А. Н. Согрееватай хамта юһэдэхи жэлээ хүдэлнэб. Ажалдаа үнэн шударгы, яһала оролдосотой хүн байһан юм. Игэжэ наһа барашахань гайхалтай.

Амһартаяа угаахаяа гү, али сайгаа бусалгахаяа уһа абаха һанаатай кран мушхахадам, заримдаа зайн гал сохидог болонхой. Гараа кранһаа абаһанаа мэдэнгүй абадагби. Юундэ тиигэнэ гээшэб? Мүнөө болотор гайхагшаб. Хүршэ айлаймнай һамгад мүн баһа тиигэжэ хэлсэгшэ».

Согреевтэнтэй хаяа хадхажа һуудаг, нэгэ заводто хамта хүдэлдэг П. Н. Хомякова, Е. Г. Каст болон бусад мүн баһа тиигэжэ хэлэнэ, гайхалданашье. «Согреевтэн зайн галай түлөө саг үргэлжэ түлэдэггүй муутай һэн. Февральда, һүүлээрнь май һарада ерэхэдэм, нилээд удаан түлөөгүй байгаа. Энээн тухайда ходо һануулжа байханъ аягүй байгша һэн. Ехэшүүл аад, ойлгожо үгэхэгүйнь баһа харамтай» — гэжэ «Энергосбыт» эмхиин шалгагша Н. Н. Толстихина хэлэнэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, А. Н. Согреевэй гэр бүлэ яһала шадалтай айлайхи гээшэ. Дүрбүүлэндээ заводто хүдэлжэ байһан тула юундэ мүнгэ зөөреэр ядахаб даа. Ажалдаа нилээд урагшатай, коллективтээ хүндэтэй хүнүүд. Теэд зайн гал хэрэглэһэнэйэ саг дарыдань түлэдэггүйнь гайхалтай.

Уршагта муухай үйлэ хэрэгыень гэршэлһэн хуудаһануудыень яаралгүйхэн һэхэнэб.

«Теплоприбор» заводой 5-дахи классай электрик В. А. Рудаков, «Энергосбыдэй» инженер-электрик А. М. Заиграев, «Энергосбыдэй» ахалагша контролёр Н. Б. Залуцкая гэгшэд иигэжэ хэлэнэ:

— Зайн галда сохюулжа наһа бараһан эхэнэрые хүдөөлүүлхэ гэжэ байхада гэртэнь ошожо, бүхы утаһыень шалгаа һэмди. Дэн лэ аягүй, үйдхартайшье байгаа һэн. Теэд яахаб. Зайн гал нюусаар хулуухын тула уһанай соргодо тусхай утаһа бүхэлһэн зэмэтэниие элирүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Согреевтэнэй счётчик шалгахадамнай, «Энергосбыдэй» пломбо үгы, ноль харуулагданхай байгаа һэн. Тиигээд ерэхэлээрээ, фазова утаһанай орондо нулевой утаһан зорюута түхеэрэгдэһэн болоно. Зайн гал хулуухын тула нулевой утаһа хэрэглэнэ гээшэ. Хүнэй ами наһа хорлохын тула ехэ юумэн хэрэггүй, оройдоо табан ампер хүсэнэй ток хүрэдэг юм.

Шадаал һаа, ниитын зөөриһөө һэмээхэн һуулиха, өөрын зөөри гамнаха, арьбалха гэжэ һанаашалһанай хойшолон иимэ муухай байба гү?.. Зүгөөр сагһаа урид тобшолол хэһэнэй үлүү гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, мүрдэлгэ үшөө дүүрээдүй, мүрдэлгэ үшөө үргэлжэлһөөр ха юм.

Харин зайн гал гэхэ гү даа, али ток хулуужа шадаагүйдөө халаглаһан танил айлайхим өөртөө зүб тобшолол хэжэ шадаха гү даа. Энээн тухай зарим хүнүүд бодожо үзэмөөр.

М. ОСОДОЕВ.

Н-00445. Заказ № 1048.